

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
 Egy évre ..... 24 korona.
 Egy hónapra ..... 2 korona.
VIDÉKEN:
 Egy évre ..... 28 korona.
 Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.
IRÁDÉKOK:
 6-határon postát sor egyszer 20 Hl.
 Minden következőnél 16 fillér.
 Nyilatár sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG

Aradi és csanádi egyetemi
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 88.
KIADÓHIVATAL:
 Aradi Nyomda Részvénytársaság.
 József főherceg-ut 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
 STAUBER JÓZSEF.

Kedd, november 10.

Mal számunk főbb közleményei:

- Vezéreltek: Fönt is, lent is.
- A közös harc.
- A Laendler-ügy a szakbizottságok előtt.
- A zsidó árvaház felavatása.
- Vásárhelyi Dezse beszámolója.
- Az aradi építési harc utójátéka.
- A gyáriparosok szervezkedése.
- Amiről beszélnek.
- Kraoh.
- Elalkasztott örökség.
- Horváth Kornél dr. meghalt.
- Humoros gazdaságtan a kereskedelmi kamarában.
- Tárca: Párbeszéd. Írta: Lengyel Géza.

Fönt is, lent is.

Arad, november 9.

A milyen népszerű az adó leszállítását, vagy mindjárt egész eltörlését sürgetni, oly annyira kellemetlen a fizetés-emelések ellen állást foglalni. Mindenek előtt: Magyarországon tényleg mindenkinek kevés a fizetése. Nemcsak azoké, akik a legalacsonyabb fizetési fokozatokon állanak, hanem azoknak javadalmazása, akik megszokták, hogy az anyagi helyzetüknél husz százalékkal jobb életmódot kövessenek. Az emberi elégedetlenség, a mind többre törékvés is magával hozza, hogy az ember a meglévővel ne érje be, s végül az is igaz, hogy a legjobb fizetésrendezés se képes azt a drágulást követni, amely a legutóbbi esztendő során az élet minden részében hihetetlen ütemben rohan. Mindezek mellett az emberek gyöngéje, hogy nem akarnak keményszi-

vűek lenni, különösen olyankor, ha a nagylelkűség a zsebüket nagyon kis arányban érinti.

Valaminek kellett hát történni, hogy a képviselőház pénzügyi bizottságában nemcsak a pénzügyminiszter, hanem Széll Kálmán is kimondták: több fizetésemelésről szó se lehet. Bizonyára ők is szívesebben vették volna az ügynek szimpatikusabb oldalát, de úgy látszik, az állam mai pénzügyei lelkiismereti kérdéssé tették rájuk nézve ezt a dolgot.

S a mi nagyban, az állam háztartásában történik, az a magunk dolgai, a városi ügyekben divó rendszerre emlékeztet bennünket. Nincs kétség benne, hogy a város pótdóját is legnagyobb részben a szakadatlan fizetésrendezések fokozták a nyolcvan százalékgig, egész az utolsóig: a drágasági pótlékgig. Elismerjük: a fizetésrendezések között igen sok méltányos volt, a mint hogy a város évtizedeken keresztül nem maradhat meg egyazon javadalmánál, lakbéréknél. Méltányos volt a drágasági pótlék is, a melyet most már állandó tételként iktattak be a költségvetésbe. A minél a méltányosság talán hiányzott, azt kipótolta a városatyák jó szíve és az a kényes helyzet, a melyet a fizetésrendezés ellenzése jelentett s a melybe senki se ült szívesen belé.

De most már Arad városánál is föl kellene emelni a szót: eljutottunk a határig. A szó egy kissé olkéssetten hangzik, mert a város már határozott a jövő évi költségvetés és a fizetésrendezési ké-

relmek fölött. De a dolognak azért van aktualitása. A drágasági pótlék ilyen címen a város költségvetésében örökké nem maradhat. Ki nem hagyhatják, — ezt nem is kívánja már senki — hanem a tisztviselők fizetésrendezésére használják föl. A mikor ez a munka készül, akkor követni lehet a képviselőház pénzügyi bizottságában adott példát. A hurt tovább feszíteni nem lehet, — a fizetésrendezés egy fillérrel se terjedhet túl annál az összegnél, mint amennyit a város a drágasági pótlék címén megszavazott. Ugyesbben oszthatják föl, praktikusabban illeszthetik szét, de arról szó se lehet, hogy a fizetésrendezés meghaladja a drágasági pótlék alakjában meghozott súlyos áldozatot. Ezt nagyon, nagyon vegyék a lelkükre azok, akik a város szervezési szabályzatának reformjával a fizetésrendezések tervezetét megcsinálják.

És ezen a fizetésrendezésen kívül is szögeztessék le parancsoló elvül, hogy a fizetésrendezési kéréseknek és határozatoknak pinenni kell. Természetesen, nem örökre; de legalább addig, amíg a város a mai pótdó fokától visszafelé tud haladni. Alig lehetnek a tisztviselők és az alkalmazottak között, akik a fizetésrendezés és a drágasági pótlék nagy osztozásánál lekéstek volna; most próbáljon a város ne csupán költeni, hanem szerezni is.

Más időkben talán szivtelenség lett volna mindezeket elmondani; de ha az ország sorsát intéző kapacitások nem röstellik kimondani, hát kimondhatjuk mi is,

Párbeszéd.

Írta: Lengyel Géza.

Asszony: Ez gyalázat. Én nem tudom... én nem találom szavakat. Nem tudom, mit mit tegyek magával.

Férfi: Persze, hogy nem tudja. Majd tudná, ha nem volna igaz. Én nem tudom, mit felelné akkor, de bizonyos, hogy egészen más-ként viselkednék. Én egyszer meggyanusítottam illyesmivel egy asszonyt. Megmondtam neki szemébe, hogy valakibe szerelmes. Elkacagta magát. Olyan őszintén, olyan józatosan, mintna nem is a legsúlyosabb sértést vágtam volna a fejéhez. Persze, hogy ártatlan volt. Elképzelem, hogy hasonló helyzetben valaki sír és átkozódik és botrányt csinál. Csak ép azt az egyet nem képzelhetem el, hogy ne tudja, mit csinál kedjék. Maga nem tudja, mert igazam van. Maga szereti Gábort. És Gábor nem József.

Asszony: De az istenért, miért mond nekem ilyen ajasságot?

Férfi: Mert kérdeste.

Asszony: Kérem, kiméljen, hiszen a szomszéd szobában vendégek vannak. Én kérdestem? Sírva fakadok rögtön, vagy elájulok.

Férfi: Egyiket sem fogja megtenni. Nincs semmi baj. Maga azt kérdeste tőlem, nem volt-e botrány, ahogyan Gábor, meg a kis Müllerné viselkedtek, amikor a maga urát ünnepeltük abba a lígei vendéglőben. Én azt

feleltem, hogy rem volt botrány. Maga figyelt: miért nem volt botrány? Igaz?

Asszony: Igaz.

Férfi: No látja. Én nem akartam erről a témáról beszélni. De felelnem kellett, tehát azt mondom, hogy Müllerné a világ legjobb asszonya azok előtt, akiknek szemében a hűség és a ferjszeretet a jószággal azonos. A válasz erre így hangzott: de Gábor nagyon ostromolja és Müllerné, úgy látszik, enged. Így volt?

Asszony: Igen.

Férfi: Erre kénytelen voltam nevetni. Maga ingerülten kérdeste, hogy mit neveltek, azonnal mondom meg és én megmondtam: Müllerné nem enged, mert Gábor nem ostromolja. Gábor magát ostromolta, ha nem volna már túl a győzelemben. Ezt mondtam?

Asszony: Ezt az ajasságot merre mondani. Maga, aki tudja, hogy egyetlen férfi volt a világon, a kiért megfeledeztem az én becsületem és okos és győzed utamról. De erről nem tehetek. Örült voltam.

Férfi: Igaz, én tudtam erről és akkor el is hittem, hogy szerelemről van szó. Fehér doktor idősebb az uránál. Cinikus öreg fia, skinék az az elve, hogy az asszonyt meg kell fizetni és jobb, ha az ember egyenesen aranyával fizet, mint ha lakással, ellátással, sellyemmel és a szabadságával. Tudtam, hogy magának nincs szüksége a Fehér aranyra, tudtam, hogy maga kivétel az ő szemében. Igen, én is szerelemnek nevetem az egész ügyet. Meg voltam hatva.

Asszony: Én most régalmas.

Férfi: Nem régalmasom. De nevetnem kellett azon a nefe futfangon, ahogyan Gábort és Müllernét én előtem bírba akarta keverni. Megtehettem volna, hogy mesolyogva úgy tesz, mintha hinnék. Ehelyett én cinikus voltam. Szemébe mondtam magának az igazat. De nem gondolja, hogy még gonoszabb és még cinikusabb lettem volna, ha meggyőződéseim, sőt tudásom ellenére Müllernét szigetek bemártani?

Asszony: Soha nem volt maga ilyen óvalos és ilyen jóindulatú.

Férfi: Nem volt rá alkalom.

Asszony: Most siet kihasználni az alkalmat. Azzal persze nem törődik, hogy egy másik asszonyt, engem tökrzetesz.

Férfi: Mondom, hogy semmi baj nincs. Nézzen a tükörbe. A szeme szűsas, józanon csillag, az arca nyugodt és kemény szavalt láthatólag nem éri át. Megmondom őszintén, mit gondolok?

Asszony (lemondással, mint aki el van késsüve a legrosszabbra): Mondja.

Férfi: Maga amolyan felderítő munkálatot végzett. Tapogatózott. Meg akarta tudni, hogy mi a véleményem. Hát megtudta. És a fogadtatásból látom, hogy — talán kevésbbé őszintén — másoktól is megkapta már ugyan-est a választ. A fogadtatásból látom, hogy már régen túl van a szobalány megérő pillantásán, a jóbarátok jóindulatú szörnyűködésén

sziket ép úgy kényszerít a magunk szük kereteiben a helyzet, mint a nagy arányokban az államhatalom intézőit.

Egy aradi polgár.

A közös harc.

A szociálisták és románok aradi népgyűlése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, november 9.

A szociálisták és nemzetiségiek együttes harcának, a választóreform eleni küzdelemnek tegnapi volt Aradon első napja. Hideg téli időben a Tököl-tórra népgyűlést hívott össze vasárnapra az aradi szociáldemokrata párt és erre a népgyűlésre meghívta az Aradon lakó román nemzetiségi képviselőket is. A nemzetiségi képviselők természetesen nem magukban, hanem hivatásos környezetben, hanem a népgyűlésre, amelyet így vegyes szociálista és román közönség hallgatott végig.

A szövetség megkezdését. A népgyűlés szociálista és nemzetiségi szónokai egyértelműleg hangsúlyozták, hogy bár a két párt célja, programja távol esik egymástól, a választóreform, a plurális szavazati jog ellen együttes erővel fognak küzdeni az egész országban.

A népgyűlést délután 3 órakor nyitotta meg Babucs Lajos, a gyűlés elnöke. Felolvasta a főkapitányi hivatal végzését, mely a népgyűlést engedélyezi, de csak magyar nyelven beszélhet mellett.

Varga Ferenc párt-titkár volt a gyűlés szónoka. Hosszas beszéd az általános titkos választói jogról, melynek teljes kivívásáért a szociáldemokrata párt a legnagyobb lelkesedéssel megy bele a küzdelembe. Elmondja, hogy a szociálista-párt levélben felszólította az Aradon lakó országgyűlési képviselőket, hogy jöjenek el a népgyűlésre és nyilatkozzanak a választóreform kérdésében elfoglalt álláspontjukról. Müller Károly és Barabas Béla nem választottak a pártnak, Nagy Sándor elfoglaltságával mentette ki magát, Golds László pedig hosz-

szabb levélben tudatta a párttal, hogy ő vasárnap Nagyszentmiklóson tart agitációs beszédet ugyancsak a reform ellen. Tudatta végül Varga a népgyűléssel, hogy Pop C. István és Suciu János román képviselők megjelentek a gyűlésen és készek nyilatkozni a választói jogról.

A szociálisták éljenzése és a románok szövetség-kialtása mellett lépett fel a vörös emelvényre Pop C. István. A nemzetiségi párt — kezdte beszédét — 30 esztendő óta állandóan küzd az általános, egyenlő, titkos és községenkénti választójogért. Ebben a kérdésben, de még sok más kérdésben is egyetértenek a szociálistákkal és ha más eredménye nem is lesz közös harcuknak, mint az, hogy ledöntik a Magyarország népei közé mesterségesen emelt választófalat és az egész munkásságot egyesítik, akkor sem lesz hiába a harcuk. A nemzetiségi szavazók legnagyobb része a nép közül kerül ki, a nemzetiségi képviselőknek tehát kötelességük a nép jogáért minden eszközzel küzdeni a szociálista párttal együtt.

Pop C. ezután Andrassy reformját bírálta részletesen. Összehasonlította a belga választójoggal, mely szerinte plurális ugyan, de sokkal demokratikusabb Andrassy javaslatánál.

Az éljenzéssel fogadott beszéd után Suciu János beszélt a néphez, szintén hangsúlyozva, hogy a szociálisták és a románok közösen fognak harcolni Andrassy és a koalíció ellen. Vadász Ármánd dr. beszélt még a választójogért indított harcról, végül pedig Varga párttitkár hívta fel a hallgatóságot arra, hogy a hétfő esti gyűléseken, melyeket a Kaiser, Velence és Európa kávéházakban tartanak, minél számosabban jelenjenek meg. A gyűlésen rendezettség nem történt.

Máriaradnáról jelentik: A radna-lippai szociáldemokraták vasárnap d. u. 2 órakor a Bálizs-féle vendéglő téli kertjében gyűlést tartottak az általános választójog érdekében. Beszéltek: Freund németül, Varga magyarul és Popovics románul. Az elhangzott beszédek éle a nemzeti kormány ellen irányult, amelyet husosfazék pártnak, konclesónek neveztek el. A gyűlést csekély számú közönség, azok is minden érdeklődés nélkül hallgatták végig. Hatósági rendőri beavatkozásra az egész gyűlés lefolyása alatt egyáltalán nem volt szükség.

Mit még ki akarta próbálni: ha e ? És egy lemondó só ajtás-al korstálja: ez is.

As asszony: (nagyot sóhaj.)

A férfi: Nem különben semmi szükségem nincs arra, hogy ebbe az ügybe bele keverjem magam. Nem is érdekel. Fehér doktoról is jobb szerettem volna nem tudni. De az az eszem legszűkebb része volt. Én most is bannulom, mióta a szerelmes gimnazista lett ebből a kopasz emberből. Lovaggyá vált, sőt mi több udvarióvá. A legáltalánosabb veszedelmeknek tette ki magát. A lustaságát is feladta.

As asszony (sértődött ton): Erthatetlennek találja?

A férfi (fel az elhalálozott gondolatra): Maga való szép asszony. Bőcs és okos nő. Ha a szerelmi lovagomat a társaságban kedvelés értem. A kutyusombor nyakörös veszedelme nélkül is szerettem.

As asszony: A szerelmem nem okoskodik. Ha szerelm volt.

A férfi: Igen, én is azt hiszem.

As asszony: No látja.

A férfi: Milyen érdekes. Nem csak szerelem, hanem a nagy, hanem a nagy szerelem, amely magának feltétlenül szükséges van. Fehér után is én ez ellen nincs mit tiltakozni, ezt nem kell szégyelleni, nem kell bántani miatt. Noha placcra viselt se jó.

As asszony: Rostentem. Miért örömmel és maga izgatott?

A férfi: Már nem fogja sokáig tünni. Már tisztában van velem, kissé gyorsabban, mint gondolta, már elintézték a tükörök. Annál könnyebben ábr a sutba, mert a diszkrétóm felől nyarodt. Várjon. Majd megkönnyítem a gyors szavazást... Előlélek még rá... tudja ki volt az az asszony, akiről tegnap este írta meg Gábor olyan mélységes lenézéssel beszélt?

As asszony: Minek ez a nagy bevezetés? Maróiné volt.

A férfi: Igen, Maróiné. Mielőtt a színházban találkoztam megükkel, láttam őket együtt a farsorban. Gábor, meg Maróiné, Sötét volt.

As asszony (összereszenve): Milyen ajkabb, mint a maga. Ilyen gyönyörű. Gábor ki nem állhatja. (Hirtelen.) A Maróiné a legtitkosabb asszony.

A férfi: A szabálynya Maróinéknél is szelgált. Adjon nekem egy kis aranyat és megoldódik a nyelvé. Megjárom, hogy ócska helyom-bizokkai nem érdekel.

As asszony (felkel, a szeméből könny esordul ki, hangosan): Ezt nem vagyok köteles elárulni. Kérem, kimondja meg. Én azonnal felmondok annak a peresónának.

A férfi: Nyugodj, nagyságos asszony. Nekem most sürgősen el kell mennem. A szabálynya azonban ne mondjon fel. Mert valamely Maróinéhoz.

A Laendler-ügy a szakbizottságok előtt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, november 9.

A Boros Béni téren újból felépítendő gősfűrészes ügye ma két bizottságot foglalkoztatott. A jogügyi bizottság délelőtt tízenegy órakor tartott ülést. Erre azért volt szükség, hogy az építészeti bizottság mielőtt még érdemben is dönthetne a gősfűrészes építkezés tervéről, tisztán láthassa, vajjon nem kell-e az Urmánczy János cégnek arra az öt ezer négyzetöölre, melyre a fűrészgyár épül, újból telepengedélyt kérnie.

A bizottság behatárolta a kérdést a Művek Lajos dr. indítványára kimondotta:

1. Urmánczy Jánosnak az eredetileg Walder Sándor által megszerzett 1869. évi október 22 én kelt és a telek tulajdonjogi átruházása folytán reá átruházott azon 5000 négyzetööl területre, melyet a telepengedély tüzetesen meghatároz, a telepengedélye fennáll, azt a fűrészgyár leégése nem szüntette meg s így újabb telepengedély ezen 5000 négyzetööl területen a gősfűrészgyár újra építése céljából nem szükséges.

2. Amennyiben a gépháznak a Boros Béni-tér utvonala közeli építése nem érinti azon 10 ölnyi távolságot, melyet az utvonaltól számítva az 1869. évi október 22 én kelt telepengedély kikötött, tehát a gépház közeli építése esetén is a gépháznak a Boros Béni-tér felé eső vonala és a Boros Béni-tér utcavonala között a 30 ölnyi távolság megmarad, újabb telepengedélyezési eljárás szükségtelen.

Az építészeti bizottság a jogi vélemény alapján megadhatónak mondotta az építési engedélyt a gősfűrészre. Tizenöt pontban kötötte ki azokat a kaitókat, amelyeket a tűzbiztonság megővására tart szükségeseknek. Ezek közt a legfontosabbak azok, hogy a tetőzet vagy vasbetonból vagy vasból épüljön, vízvezeték és kellő számú tűzcsap legyen a telepen, tis tagból szervezett állandó tűzoltóság tartson őrséget, a fűrészpor és hulladék tűzbiztos külön épületben helyeztessék el mindennap.

Mint hogy azonban a gősfűrész telepen kívül még körülbelül hatvan négyzetööl ölnyi, falrakás céljaira szolgáló telket is bérel a cég a várostól, ezért a bizottság azt hozza javaslatba, hogy a közgyűlés köstekintetből erre a területre is adjon telepengedélyt azon feltétellel, hogy Urmánczy a Boros Béni-térre néző fronton — mint azt már megírtuk — két bérházat tartozik építeni. A kétemeletes házak egyenként husz méteres homlokszállal építendőek s ugyancsak kiképzett fászáddal kell bírniok huszonöt méteres mélységben is s azonkívül huszonhárom méteres telek hagyandó üresen mögöttük, melyeket kökkeléssel kell elárulni. Egyik ház két éven, a másik hat éven belül építendő meg. A cég a telekért három éven át 50 fillér, három éven át 75 fillér, hat éven át egy korona használati díjat fizet négyzetöölönként.

A közgyűlés elhatározásától függ, vajjon az építészeti bizottság által támasztott feltételek mellett ad csak építési engedélyt, vagy pedig mérlegelve a cég helyzetét, a közérdek megővását más évátnéskedés mellett is bismátva látja.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az orvosszövetség elnöke: az uton hívja meg a szövetség tagjait ma, kedden délután öt órakor tartandó ülésre. Tárny: A szövetség átnéskedésével néhai Horvák Kornél dr. elbálasztása alkalmából.

A zsidó árvaház felavatása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 9.

Évek óta nem volt olyan bensőségteljesen melege ünnepély ebben a városban, mint amilyen vasárnap folyt le az aradi zsidóárvaház felavatásának ünnepén. Az emberszeretet magasztos érzése alkotta azt az intézményt, amelynek felavatására Arad társadalmának előkelő tagjaiból számosan s a hatóságok vezetői is megjelentek. A szemek könnyel teltek meg az árva gyermekek hálálkodó szavát hallván, amelylyel köszönő rebegtek a Hatvany-Deutsch és a Neuman családoknak, mint akiknek nagylelkű elhatározásából s bőkezű adományaiból a zsidó árvaház létesült.

E két család nevét örökké hirdető alkotások mellé méltán sorakozik most ez az intézmény, amely a szeretetet, a humanitást és az erős akarat egygyé olvadásának áldást hozó hirdetője.

Az ünnepség kezdete.

Az ünnepélyt megelőzőleg délelőtt 10 órakor a hitközségi előjáróság testületileg megjelent végvári Neuman Dániel lakásán, ahol lendületes beszéd kíséretében dr. Nemess Zsigmond hitk. elnök átnyújtotta a díszes alapító oklevelet a Neuman-család által tett 40,000 koronás alapítványról.

Innen az előjáróság a Központi-Szállodában lakó Hatvany-Deutsch József és Koppély Géza uraknál tisztelgett és meghívta őket az árvaház felavatási ünnepélyére.

Pontban tizenegy órakor az árvaházban megjelentek Hatvany-Deutsch József és Koppély Géza, a néhai Hatvany-Deutsch Bernát fia és unokája, továbbá végvári Neuman Dániel, amikor is kezdetét vette a requiem.

Részletes tudósításunk a következő:

Az ünnepély első része Hatvany Deutsch Bernát, az árvaház egyik kegyes lelkű alapítója kegyeletes emlékének volt szentelve. Már jóval 11 óra előtt tömegesen gyülekeztek a meghívott vendégek. Első helyen a városi tanács, Farjassy Lajos polgármester vezetése alatt, Sarlot Domokos főkapitány, Kódas Kálmán főjegyző, Lőcs Rezső és Vannay Gyula adóügyi tanácsnok kíséretében. Megjelent még a zsidó hitközség képviselőtestülete teljes számban továbbá az árvaházi gondnokság hűlybizottsága és Arad előkelőségei közül igen sokan.

A templomi énekhar ezután Szilgyi Gyula karnagy vezetése mellett rázendített „Ha az Isten kedvesiket elszólítja” kezdetű gyászdalra, melyet követett a Kohn Dávid főkantor művészi előadott éneke és Smetana Dezső főkantor helyettes egy megható gyászdal.

Vágvölgyi beszéde.

Ezek elhangzása után szószékre lépett Vágvölgyi Lajos rabbi, és nagy hatást keltő emlékbeszédében reámutatotta Hatvany-Deutsch, valamint az aradi Neuman család közismert jótékonyására, majd megkapó színekkel ecsetelte a szerencsétlen árvák kegyetlen sorsát és könnyekig megindító szavakban mutatott rá, hogy ily emberbaráti intézmény istápolása az Ur parancsainak követése, aki a szűkölködőknek és elhagyottaknak mindenkor elküldi segítő angyalát miként itt is néhai Deutsch Ignác személyében látjuk az Ő küldöttjét, kinek példája kihatott gyermekeire, unokáira, de a mai aradi zsidó társadalomra is.

Az árvák imája.

A mély gondolkodásra valló és gyönyörűen előadott emlékbeszéd után az árvagyermekek mondtak még halotti gyászimát, akikkel hangosan együtt imádkozott Hatvany Deutsch József is „Kadisch“-t mondva édes atyjának lelki üdvéért a mai halálzási évforduló napon.

Nemess Zsigmond az árvaházról.

Ezzel befejezést nyert az ünnepély első része a gyász-istentisztelet és ekkor fedetlen fővel a szószékre lépett Nemess Zsigmond dr. hitközségi elnök következő szavakkal hidalva át a requiemet felavatási ünnepélyé:

— Elhangzottak a gyászdalok, mint minden esztendőnek ezen napján, amikor kegyelettel adózzunk feledhetlen nagy halottunk dicső emlékezetének. Ámde e nap nemcsak a holtaké egyedül, hanem emlékezetükhöz e pillanatban hozzáfűzük azon cselekményt, hogy kaput nyitunk az élőknek és bebocsájtjuk az elhagyottakat, a szegényeket, az árvákat, kitérve ajtaikat ennek a háznak, melynek célja és rendeltetése, hogy itt felneveltesse és az életnek megtartassanak azok, kiket a végzet megfosztott a szülei otthonától és tehetetlenül maradtak árvaságban, felavatja most e szentélyt és ismételtén átadja emberbaráti hivatásának mivel egy kedvesen vállalt kötelességet teljesít, mert amikor 25 évvel ezelőtt a hitközségnek akkori nagy elnöke Deutsch Ignác az árvaházat megalapította, kötelességünkbe tette ezt fejleszteni, gyarapítani, tovább bővíteni. Előadta az Arvaház történetét 1874-től mai napig. Főlemlítette, hogy az aradi Neuman család nagylelkű adományával lehetségessé lett téve.

Jóval kibővített alakban ma ismételtén rendeltetésének átadni ez árvaházat anélkül, hogy alaptőkéje csak legkisebbet is csorbult volna. Hivatkozott a családi otthon melegére és azon boldogságra, melyet a gyermeki mosoly áraszt békés tűzhelyünkre Jaj annak — ugymond — kit a végzet itt fele uton hirtelen megállit, de kétszerte jaj annak a tehetetlen kicsiny ártatlanságnak, kinek homlokát sohasem simíthatja többé az édes, jó anya áldást-hozó keze; és ki nem lehet többé támaszt a büszke tekintetű édes anya erős karjaiban. Ezeknek igyekezzünk pótolni örökre elvesztett legnagyobb boldogságukat, mert ez az a hitvallás, amelyre Mestereink tanítanak. Papjaink, tanítóink arra oktatnak bennünket, hogy a vallásnak minden tétele egyetlen egy szóban merül ki: emberszeretet. „Szeresd felebarátod... és jámbor vagy: „Segíts a szűkölködőkön“... és Istennek tetsző művet cselekszel. „Légy mindig ember, a szó valódi értelmében“... és vallásos vagy bármily felekezetűnek születél volna is. Ezt akarjuk követni, ez a mi vallásunk, ebben hiszünk, így akarunk élni és így teszünk most fogadalmat arra, hogy nagy Mestereink által felépített szentélyt hiven és becsületesen fogjuk őrizni utolsó lehelletünkig. Hiszünk és reméljük, hogy utódaink ebben követni fognak. Fogadalmat teszünk az általam most képviselt egész hitközségünk nevében, felettünk lebegő Te nagy szellemednek Deutsch Ignác, fogadalmat. Téged hiven követett gyermekeid szellemének is de fogadalmat Önöknek is, az élőknek, hogy amíg az aradi zsidó hitközségnek csak egyetlen tagja is fennmarad, ez a mi gondunkra bizott legnemesebb emberbaráti intézmény, ez a Deutsch Ignác-féle árvaház, lelkiismeretesen kezeljétek és így örökre is virulni fog!

Percekig tartó éljenzés követte az elnök szívből fakadt, megleghangu beszédét.

Ekkor Vágvölgyi Lajos dr. az Ég áldását kérte a házra és annak örök áldásos működésére.

Egy árva fiú beszéde.

Végül még Rosenzweig Arnold 12 éves bennlakó árva fiú mondott köszönetet jöltevőinek és oly közvetlenséggel, oly megindító, egyszerű szavakkal jellemezte az árva gyermek szomorú sorsát, hogy hangos zokogás fogott el férfit-nőt egyaránt; mindenki átértette és átérte annak rettenetes súlyát: árvának lenni, elhagyottan, idegenben.

A közönség az árvaházban.

A himnusz dallamainak felhangzásával a felavatási ünnepség véget ért és a nagy közönség a célszerűen berendezett árvaház termeit szemlélte meg, amikor az egyik teremben az árvaházi volt növendékek soraiból kilépett Kleins Sándor jelenleg III. éves kereskedelmi akadémiai növendék és hálátelten köszöntö meg köréje csoportosult társai nevében azt a sok jó-ságot, melyet e házban éltek és amivel nekik lehetővé volt téve most már önállóan az életben boldogulhatni.

Hatvany Deutsch József és Koppély Géza tüzetesen megismerlve az árvaház helyiségeit és célszerű berendezését, többszörösen igen elismerőleg nyilatkoztak a látottakról és köszönetüket fejezték ki azon odaadó munkásságért és fáradhatatlan buzgalomért, melylyel az aradi hitközség e humánus intézményt vezeti.

Hatvany Deutschék látogatásai.

Ma, hétfőn d. e. 10 órakor Hatvany Deutsch Sándor főrendiházi tag látogatta meg az új árvaházat Mának, Hatvany László, továbbá végvári Neuman Dániel és dr. Nemess Zsigmond hitközségi elnök társaságában.

Ő is hasonló meleg elismeréssel nyilatkozott az árvaház kezeléséről. Innen e társaság a zsidó fiú-iskolát látogatta meg, melyet az aradi jó lelkű Neuman-család juttatott a hitközségnek.

Ujabb adományok.

A Hatvany-Deutsch család tagjai ma a következő adományokat juttatták az árvaháznak:

Hatvany-Deutsch József	1000.—
Hatvany-Deutsch Sándor	1000.—
Koppély Géza	1000.—
Hatvany Béla	500.—
Hatvany Károly	500.—

KRACH.

Harminc hitelszövetkezet bukása.

Kisemberek sirjaitok . . .

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 9.

Szomorú napok virradtak az uzsora százalékokkal dolgozó hitelszövetkezetekre. Amilyen gombamódon megszaporodtak, olyan hirtelen be is következtek az elmulásuk. A születésük gyászt hozott a megszorult, pénz után futkosó kisemberekre, mert uzsora percentet kellett fizetniük a fölvelt kölcsönökért; és a haláluk még nagyobb gyászba dönti ugyanezeket a rossz helyzetben lévő embereket, mert az uzsorakölcsönt ezután már törleszteni se lehet, azt egészében egyszerre keli megfizetni az uzsoraszövetkezetek bukása következtében.

Mint A hitel című szaklap jelenti, Budapestén az utóbbi időben harminc hitel-szövetkezet jelentette be fölszámolását. Ezek között van az országos ipari hitelszövetkezet is, amelynek vezérigazgatója, Horn István tudvalevően az elmúlt napokban követett el öngyilkosságot. Horn István épen azért lett öngyilkos, mert intézeténél a fölszámolás elkerülhetlen volt.

E pénzintézetek megszűnése a budapesti ugynevezett „kisemberek“-nek 13 millió korona veszteséget jelent. A 30 szövetkezet ugyanis 13 millió koronát hitelezett ki részint váltóra, részben kötelezvényre a megszorult embereknek. Persze ez nem azt jelenti, hogy ők tényleg 13 millió koronát kaptak kézhez. Hiszen köz-

tudomása, hogy például egy 500 koronás kölcsönnek a felét levonják kamatok és egyéb, rendszerint „eljárás költségek” címén. Így a kölcsönösszegnek csak a felét kapja kézhez az ügyfél. O azonban megfizeti ezt az uzsora kamatot, mert a pénzre szüksége van s a kölcsönt részletekben majd letörleszti. A szövetkezetek bukása által azonban megszűnik a törlesztés, hanem az egész uzsora-kölcsönt lehetőleg egy összegben kell most visszafizetni.

Hasonló jelentősége van ezzel kapcsolatosan annak az adatnak, hogy a harminc megszűnt fővárosi hitelszövetkezet mellett *tíz törpebank* szűnt meg, a melyek többnyire ugyanoly elvek szerint működtek, mint a harminc boldogult m. sz.

Elsikkasztott örökség.

Megvádolt rokonok.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 9.

Rejtélyes ügyben folytat nyomozást a fővárosi rendőrség. Egy dúsgazdag öreg asszony halt meg Budapesten a nyáron, de az örökösök a hagyatékban feltűnően kevés értéket találtak, noha köztudomása volt, hogy az agg urinőnek igen sok értékpapírja és készpénze volt. A dolog nagyon gyanusnak látszott a családtagok szemében és sikkasztás címén bűnvádi feljelentést tettek az elhunyt két nőrokonra ellen, akik állandóan nála laktak és betegségében ápolták.

A feljelentés előzményeiről budapesti tudósítónk a következőket jelenti:

Ez év augusztus tizenharmadikán megbalt a fővárosban egy igen gazdag özvegy asszony, *Grüss Benjaminé*, akinek négy háza volt az Aradi- és Szondi utcában. Az öreg urinő vagyona egy részét még életében szétosztotta nagy számu rokonai között, azután pedig egy budapesti közjegyzőnél végrendeletkezett vagyona többi részéről.

A haláleset után az örökösök, *Weisz János* budapesti kereskedő és még husz rokona osztokodtak a hagyatékban. Legnagyobb meglepetésükre azonban mindössze ötvenkétezer koronát találtak az elhunyt urinő hagyatékában, holott jól tudták, hogy az öreg asszony sokkal nagyobb összeg felett rendelkezett; mert házai után évente hatvan hetven ezer korona jövedelme volt, amelyet nem költött el. Azonkívül nagyszámu értékpapírokat is örökölt fiókjában, amelyeket a hagyaték átvételénél szintén nem találtak.

Az örökösök ekkor a budapesti főkapitányságon megtették a feljelentést, amelyben azt állítják, hogy elhalt rokonuknak legalább kétszáz ezer korona készpénze és ingósága volt, amelynek csak negyed részét találták meg, a többi eltűnt. A sikkasztással az öregasszony két nőrokonát gyanúsítják, akik vele együtt laktak és összes pénzügyeit ismerték.

A főkapitányságon eddig már több tanút hallgattak ki, így *Laszta Béla* műspítést és *Löbl Vilmos dr.-t*, az elhunyt háziorvosát. Mindketten azt vallották, hogy az özvegy asszonynak sok készpénze és értékpapírja volt. A vizsgálát nagy erőlyvel folyik, hogy világosságot derítsen arra, hova tűnt el az elhunyt özvegy nagy vagyona.

A gyáriparosok szervezkedése.

Nagygyűlés a kereskedelmi kamarában.
— Hatvany-Deutsch Sándor és Hegedüs Loránt a magyar iparról.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 9.

Az aradi és a környékbeli gyáriparnak jelentős eseménye volt az a külsőségeiben is fényes gyűlés, melyet a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének aradi fiókjá tartott ma délután 5 órakor a kereskedelmi és iparkamara dísztermében. A gyűlésen megjelentek az országos szövetség vezetői: *Hatvany-Deutsch Sándor* főrendiházi tag, alelnök és *Hegedüs Loránt* ügyvezető igazgató is. Rajtuk kívül Arad ipari és kereskedelmi előkelősége színiülte megtöltötte a termet. A vidéki gyáriparosok szintén szép számban képviselték magukat a gyűlésen, melynek lefolyása valóságos ünnepi jellegű volt, s bizonyosságul szolgál annak, hogy a magyar iparosság életében megkezdődött az öntudatos, komoly, szervezett munka ideje.

Az ülésről következő tudósításunk számol be:

A gyűlés megnyitása.

Délután öt órára már szüfölség megtelt a kereskedelmi és iparkamara díszterme. Pontban öt órakor vette kezdetét a gyűlés. Az einöki emelvényen *Hatvany-Deutsch Sándor*, *Kristyóry János*, *Hegedüs Loránt*, *Neuman Samu* és *Éles Ármin* foglaltak helyet. *Kristyóry János* meleg szavakban üdvözölte az előkelő vendégeket, akik — ugymond — elhozták hozzánk mérhetetlen jelentőségű mozgalmuk magvait, s bizakodást öntenek belénk a magyar ipar jövője iránt.

Hatvany-Deutsch Sándor beszéde.

Hatvany Deutsch Sándor emelkedett ezután szólásra. Közölni a kamara elnökének üdvözlését és azt a különös érdeklődést, melyet Arad közönsége mozgalmuk iránt tanúsít. Nem akar programbeszédet tartani, egyrészt mert szövetségük célja ismeretes, másrészt, mert egy kis tett többet ér a hosszú és cifra beszédnél. Az az eredmény, — ugymond — melyet a szövetség 5-6 évi szorgalmas munkája felmutat, tagadhatatlanul nagy, de még mindig nem olyan, mely az egész országban kellőleg éreztetné hatását. Ehhez szükséges a vidék szervezése is. Pár nagyobb városban szervezkedésünk máris eredménnyel járt, eredménnyel kell, hogy járjon Aradon is, ahova most eljöttünk, hogy a Gyáriparosok Országos Szövetségének fiókját újjászervezzük. Sajnálatos kell jelentenem, hogy *Neuman Samu* ur, a fiók eddigi elnöke lemondott állásáról. Amikor sajnálkozásunk mellett eddigi működéséért köszönetet mondunk, indítványozzuk, hogy az ő ajánlására új elnökökül *Fábry Sándor* drt és ifj. *Neuman Adolfot* válasszák meg. (Elfogadják) Alelnökkökül ajánljuk *Reinhardt Gyulát* és *Reisinger Sándort* (elfogadják), a választmány tagjainak pedig Aradról *Müller Gyulát*, *Sármazey Endrőt* és *Weisz Miksát*, (elfogadják), vidékről *Bleyer Ármin* (Gurahenc), *Rosenthal Adolf* (Békéscsaba) és *Weisz Mór* (Gyula.) (Elfogadják.) A budapesti választmány tagjául *Lusztig Andort* választották meg.

Fábry Sándor a szövetkezésről.

Hatvany-Deutsch Sándor nagy éljennéssel fogadott beszéde után *Fábry Sándor* dr. szólt fel.

— Minden feltűnés és zaj nélkül — ugy-

mond *Fábry* — alakult meg esztendővel ez előtt a Gyáriparosok Országos Szövetsége és néhány esztendő munkássága óta nincs az ország közgazdaságában olyan munkakör, amelyet, ha vonatkozásba jut a magyar ipar érdekeivel, ez a szövetség fel ne karolna. Ez a szövetség mutatott rá az új adóörvény súlyosan fenyegető hibáira, ez a szövetség küzd már most az iparörvény javaslatának sérelmei ellen és ez a szövetség az, mely nemcsak frásissokkal, de valóban dolgozik a magyar ipar érdekében. Epen ezért örömmel látjuk azt, hogy ez a szövetség intenzívebb munkát kezd városunkban és örömmel és köszönettel vesszük azt a megfigyelést, melyben bennünket részesített. Méltóztatásának meggyőződve lenni arról, hogy amily örömmel fogadjuk önöket, ép olyan örömmel fogjuk támogatni minden törekvésüket.

Zajos taps és éljenzés követte *Fábry* dr. szavait, amelyeket *Hatvany Deutsch Sándor* rövid szavakban közölte meg.

Hegedüs Loránt előadása.

A lelkes tappsal és éljenzéssel fogadott beszéd után *Hegedüs Loránt* ügyvezető-igazgató tartotta meg nagyszabású előadását a legaktuálisabb ipari kérdésekről.

Előadását azzal kezdte, hogy Magyarország az az ország, amelyben az emberek mindent a kormánytól várnak. Itt az ideje, hogy etől az állami gyámkodástól megszabadulva, a saját erőnkre támaszkodjunk. O olyan intézménynek a felelős vezetője, amelynek alapszabályai még azt is megtiltják neki, hogy vasúti szabadjegyet fogadjon el az államtól. (Derűtlenség.) Londonban jártaiban egy olyan egyesületre akadt, amelynek egyedül programja az állami beavatkozás elleni küzdelem. Nálunk ilyen egyesület is csak államségéllyel léteshetnék. (Derűtlenség.) Pedig államségéllyel nem lehet ipart fejleszteni, különösen nem oly módon, a hogy nálunk tessik. A parlamentünk azonban nagyon lelkesedik azért az iparért, amely nincs meg. Ami megvan, azt uzsorásoknak és embernyusóknak tekintik. A malomipart legutóbb például menyomoritották azzal, hogy megszüntették az őrlési forgalmat. Megfojtotta az állam a lokomotivgyártást is, úgy, hogy most szégyenszemre külföldről kell szükségletünket beszerezni. Mikor a szeszkonflingens megvonásáról tárgyaló ankét folyt, a földművelésügyi államtitkár, ahányszor valaki egy szem szilvát megsértett, mindannyiszor személyes kérdésben válaszolt az illetőnek. A meglevő ipart kell tehát megvédenünk, legtöbbször az állam ellen. Utal a munkásság és az agráriusok szervezkedésére. Ugyanígy kell szervezkedniök az iparosoknak is. Nem engedhetjük, hogy a magyar gyáripar és kézműipar közt ellentétet támasszanak. Ezt megengedheti Németország, ahol a munkának már megvan a becsülete, azt mondhatnók kamarási méltósága.

— Ez a táska, — folytatta *Hegedüs* egy kis készitáskára mutatva, — amelyet nem fogok kinyitni, duzad azoktól a törvényjavaslatoktól, amelyeket nekünk támadunk kell. Itt van mindjárt a munkásbiztosítási törvény.

Az előadó ezután reámutat a betegségöllyő pénztárak köztüli bajokra, rendkívül szellemesen bizonyítgatva a fenálló helyzet tarthatatlanságát. Azt mondják, hogy 1907. júliusában minden reádben lesz a pénztáraknál. Az ígéretekben azonban nem következett be más, csak 1907. július eleje. Kapunk valami képes folyóiratot is: rendeletek voltak bennük. Mostanság ez a folyóirat csupa olyan határozatokat közöl, melyekben alispánok intézkedéseit semmisítik meg. Ha az alispánok nem tudják a törvényt, hogy követelhetik az iparosoktól, hogy

ők tudják. Megtörtént, hogy egy szolgabíró a pénztári tisztviselő balesetvizsgálatra hívta. A szolgabíró visszaesent, hogy várjanak, amíg több baleset összegyűl, majd 6 sommásan intézi el a vizsgálatot. (Zajos derűtség)

Beszél a kivándorlásról s áttér az adóreform ügyére. A M. Gy. O. Sz. akciója folytán valószínűleg megmentették 20 millió koronát az iparosságnak. A kormány úgy akarta feltüntetni a dolgot, mintha az adóreform adóelengedést jelentene. Essébe jut erről az a tréfa, melyet egy éleclapban olvasott. Az ifjú férj a nászújságán savanyu arccal áll neje ágya mellett, mialatt az asszony így szól hozzá:

— Ugyan kérlek! Hát gondold, hogy egy özeveg asszonyt vettél el! (Nagy derűtség.) Hát a kormány is azt mondja: Gondoljátok, hogy adóelengedést kaptok. Hosszabban beszél az adóreform ellen, majd áttér az új ipartörvényre. Kétféle iparos van: aki nem olvasta el a törvényt és aki elolvasta, de nem értette. Ő az utóbbiakhoz tartozik. Milyen a törvényhez külön miniszteri értelem kell. A törvénynek számtalan paragrafusa szól arról, hogy az iparosságot figyelemmel kell kísérni. Maholnap az utcára sem merünk kimenni a sok figyelemmel kíséréstől. (Zajos derűtség.) A külföldön a gyár a gyárosé. Nálunk már ez tulajdonított álláspont. Nálunk minden gyárnak három tulajdonosa van. A gyáros, akinek joga van az összes kinokat viselni. A gyáros nasonit ahhoz a kínai hivatalnokhoz, kinek egyedül feladata, hogy hivatalból viselje a kinokat. A második tulajdonos az állam, és a csendes társ, aki adók alakjában szebreválja a jövedelmek 20 százalékat, de a riskóhoz nem járul hozzá. A harmadik tulajdonos a paritás. Beszél az ipartörvény sérelmeiről s végül szervezkedésre szólítja az iparosokat.

A parcellázás tartó társaság jutalmazott előadás után Reinkart Gyula lelkes beszédben szólította fel a megjelenteket a szövetségben való tömörülésre. Ezzel az ülés véget ért.

Es a 8-kor társasvacsora volt a Fehér Kereszt téri kertjében.

Itt említjük meg, hogy *végvári-Neuman* Dániel és neje vasárnap este a fővárosból érkezett urakat és az aradi rendezőseket vendégül látta *Andrássy-téri* palotájukban és tiszteletükre főnyes lakomát rendeztek. A megjelentek a késő éjjeli órákig voltak együtt a legjobb hangulatban, a szilveszter házigazdáknál.

A gyűlésen a következők voltak jelen: *Panker Viktor, Kovács Vince, Ifj. Müller József, Soly mos József, Sebessy Ferenc, Ifj. Czeiler István, Fleischer Adolf, Kilyényi János, Ifj. Magyar Ferenc, Besám Gyula, Müller Gyula, Dörner János, Gallényi Ernő, Szathmáry Mihály, Herzel Bernát, Leopold Zsigmond, Wadovszky Gusztáv, Lészay Ottó, Vajda István dr., Maresch Gyula, Tenner Lajos, Lócs Rezső, Kohn József, Probst Mihály, Szabó Zoltán, Nemess Zsigmond dr., Wagner József, Hehs Béla, Pényes Dezso, Neenera Aladár, Stegl Andor, Luszóg Andor, Natland B., Weisz Mór, Eliasz Isidor, Reisinger Sándor, Weisz Márk, Helländer Sámuel, Bing Vilmos, Walder Gyula, Ring Géza, Helmél Sándor, Fetter Géza, Szathmáry Károly, Müller Károly, Fábry Sándor dr., Ottenberg Tivadar, Neuman Dániel, Neuman Alfréd, Mandl Vilmos, Varjassy Lajos, Gencs Károly, Szántay Lajos, Bak Sándor, Probst Mihály, Háromy László, Enkelstein (Csermó), Gruber, Nemess Zs., Neuman Károly, Balogh Dávid, Schäffer Rikárd, Gedeon János, Fodor Zsigmond dr., Steiner József, Bleyer Ármin.*

Vásárhelyi Dezső beszámolója.

Népgyűlés Magyarpécskán.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 9.

Vasárnap délelőtt mondta el Vásárhelyi Dezső, a pécskai kerület országgyűlési képviselője Magyarpécskán beszámolóját két és fél évi képviselői működéséről. A beszámolót nagy érdeklődéssel várták most pár nappal a választói törvényjavaslat benyújtása előtt, s így olyan nagy számmal gyűltek össze a kerület többi községeiből is a választók, hogy a zord idő dacára kénytelen volt a képviselő arra kérni a teremben összegyűlt hallgatóságot, hogy kísérelje őt ki a templom előtti nagy térre, ahol mindenki hallatára mondhatja el a beszédjét.

É dekes, hogy felbűnően nagy számmal jöttek el a román választók, — akik azonban teljesen csendben hallgatták végig a képviselő szavait, azokat is, amelyek több ízben is erősen hangoztatták a jövő feladatai közt az erős magyar supremácia biztosítását. A beszámolót néhány szociálista érzésű hallgató közbeszóló kérdésekkel élénkítette, de Pécskán a szociálisták egyelőre teljesen szervezetlenek és így az egy-két szerény kérdésbe fojtott közbeszólás a beszámoló képviselőt beszédje elmondásában nem juttatta alkalomhoz, hogy esetleg felelhessen a közbeszólásokra. A beszámolónak különösebb jelentőséget adott, hogy *Károlyi Gyula* gróf, főispán is megjelent a képviselő kíséretében. A főispán kifejezetten mint máscai választó jött el, tehát mint Vásárhelyi választója: ezt a banketten elmondott tószájában hangoztatta is.

A tegnapi gyűlésről ezt jelenti pécskai tudósítónk:

Délelőtt féltízkor érkezett a motorral Pécskára *Vásárhelyi Dezső*. Kíséretében jött *Károlyi Gyula* főispán, *Mahler György* eleki képviselő és többen a vármegye vezetői közül. Az állomáson *Bottka János* községi bíró üdvözölte a képviselőt, akire virágot hozó lányok és zenés, lovas és gyalogbandérium várt. Az üdvözlések és a hosszú kocsisorral történt bevonulás után a képviselő látogatásokat tett és tízenegy órakor mondotta el a templomtéren a beszédjét.

Avval a kijelentéssel kezdte, hogy a *Wekerle* kormány iránt feltétlen bizalommal van és politikáját helyesli. A parlament munkaképessége a jövő egyetlen ereje, helyesli tehát, hogy a házszabályokat reformálták. A kormány parlamentáris igyekezetét az elvégzett és az elintézendő munkahalmaz dicséri. Nyílt obstrukció és titkos intrikák dacára sokat alkotott a törvényhozás. A romok eltakarítása és az állami háztartás rendbehozatala után a legfőbb gondot a szociális igények kielégítését célzó törvények elkészítésére fordították. Ezek közt kiemeli a vasutasok, az állami és a felekezeti tanítók javadalmazásának a rendezését, azután a mezőgazdasági és ipari alkalmazottak és a munkaadó és munkás jó viszony érdekében alkotott törvényeket. Hangsúlyozta, hogy mint a cselédtörvény és az állattenyésztés fejlesztéséről szóló törvény előadója, azon volt, hogy ezekben a törvényekben sikerrel kifejezésre jusszon a kis emberek segítésének és a társadalmi békének a célzata. Az alkotmánybiztosítékok közt rendkívüli jelentőséget tulajdonít az autonómia megerősítésének.

A külpolitikai kérdéseket illetően Bosznia és Hercegovina annektálását elkerülhetetlen szükségnek mondotta a balkáni viszonyok rendezése végett és ezeket a tartományokat történelmi jogon feltétlenül a magyar koronához kívánja csatoltatni.

A jövő feladatai közt megemlékezett a *törvényjavaslatról*, amely a hanyatlásnak indult szőlőtermelést hivatva lesz megmenteni; a *telepítési és parcellázási javaslatról*, amely gátat fog vetni a parcellázás címén most üzött fondorlatoknak; az adóreform tekintetében a teherképességnek megfelelő igazságos adóztatás lesz a cél, hogy ki ne bujthasson az adóztatás alól semmi jövedelem.

A választói reform tekintetében ezeket mondotta:

— Leghatározottabban állítom fel azon követelményt, hogy csak oly választói javaslatot szavazok meg, mely a magyar hazában a magyarság szupremáciáját a legteljesebb mértékben érvényre juttatja, s teljes mértékben hozzájárulok *Andrássy belügyminiszter* ur többes szavazati javaslatához, ha a statisztikai adatok azt fogják bizonyítani, hogy az a magyarság érvényesülésének elengedhetetlen biztosítéka.

Végezetül az országban mindenféle mutatózó felekezeti mozgolódásokra nézve jelentette ki, hogy azokat elítéli és az új választói törvény szerint küszöbön álló választások előtt, hazafias szükségességnek tartja a magyar társadalom egységét, mert az új választó joggal oly elemek jönnek az alkotmány sáncái közé, akiknek politikai értelmiségéről alig van bizonyíték és emellett egy nemzetellenes irány fenyeget, amelynek széthúzással való erősítése nem engedhető meg. A vezére: *Kossuth* és *Apponyi* bölcsességében bizik, őket követi és kéri a választók bizalmát a jövőre.

Délben a kaszinóban hetven terítékű banket volt. *Vásárhelyi* a királyra, *Szomorú István* tanító a képviselőre, *Szathmáry Gejza* esperes *Károlyi Gyula* főispánra mondott köszöntőt. Többen beszéltek a gazdák közül is. A kormányt távirattal üdvözölték.

A banket folyamán a községi bíró indítványára gyűjtést rendeztek a tüdővészések szanatóriuma javára jelentékeny eredménnyel.

TANÜGY.

(—) Az „Aradvidéki Tanító-egyesület” rendkívüli közgyűlése. Az aradi tanítók közül tízenyolc egyesületi tag megkeresést intézett *Kovács Vince* egyesületi elnökhöz, hogy az Aradvidéki Tanító-egyesület rendkívüli közgyűlését mielőbb hívja egybe, miután tíz nappal ezelőtt tizenhat tisztviselő és választmányi tag adta be lemondását és többen kiléptek az egyesületből. A tárgysorozatba a következő pontok fölvetését kérték: 1. A lemondott tisztviselők és választmányi tagok lemondásának indokolása. 2. A lemondás folytán üresedésbe jött állások betöltése. 3. Kérvény *Apponyi Albert* gróf, vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, hogy Arad város köztörvényhatósága által a közművelődési tanácsnoki állásra vonatkozó szervezetnek azon részét, mely a tanítók jogát sérti és miniszteri utasításba is ütközik, úgy, mint 1903. évben nem hagyta jóvá az akkori kormány, most se sújtsa azzal Arad tanítóóságát.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — 357
Kiadóhivatal és hirdetési osztály 151.

Humoros gazdaságtan a kereskedelmi kamarában.

A szalámi és az önálló vámterület.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 9.

Boersánat a mindig nyájas olvasótól, de először egy kis hatáskörü konfliktusról kell jelentést tennem a nagy nyilvánosság előtt. Súlyos panaszom van kollégámról, a közgazdasági szakot kezelő riporterről, aki a legszembetűnőbb módon beavatkozott az a humor szakmájába. Kiküldtük őt, hogy írja meg a Gyosz. délutáni gyűlését és mikor megírta a tudósítást, kiűnt, hogy a nap legjobb és legszellemesebb vicceit birtokolta el. Mikor felelősségre vontuk e miatt, aszal védekezett, hogy Hegedűs Loránt olyan színpadi humorra beszédet tartott a kereskedelmi kamarában, amilyent ezek a közgazdaság komoly tudományának szentelt falak még sohasem hallottak.

En, mint az apró boták kezelője, mindjárt bejelenttem az szerkesztőség összeférhetelenségi bizottságának, amely zárt ülésben tárgyalta ezt a súlyos affért. A bizottság hosszas és nem kevésbé heves vita után azt a határozatot hozta, hogy megbízott engem a következőkkel:

„Menjek ki felderítő szolgálatra abban az irányban, vajjon megfelel-e a tényeknek közgazdasági kollégámról a Gyosz. mai üléséről írott tudósítása és ha nem, akkor adjam elő a valóban megtörtént eseményeket hiven az igazság szent szelleméhez.”

A küldetésnek eleget tettem. Elmentem mindazokhoz, akik a Gyosz. ülésén résztvettek és megkérdeztem tőlük, miket mondott Hegedűs Loránt. Mindenki felső, sőt túlsó fokban nyilatkozott Hegedűs beszédéről.

— Kérem. — mondotta egy komoly gyáros — ha az egyetemen is egy tanítanak a közgazdaságtant, ahogy ma a legsúlyosabb gazdasági témákról Hegedűs beszélt, akkor mindenki kitüntetéssel alapvizsgáznak belőle. Még Molnár Ferenc sem tud jobb humort írni a pesti erkölcsökről, mint ahogy Hegedűs pazarolta a legjobb vicceket, az iparfejlesztés száraz kérdéséről.

Igy nyilatkozott az első megintervjuolt gyáros. Már-már kezdtem meghajolni kollégám igaza előtt, amikor a tizenharmadik megintervjuolt jelenlétében az én javamra döntötte a mérleget. Kiderült, hogy közgazdász riporterünk ugyan nem írt olyant, ami nem történt, de eltagadott valamit, ami történt. Világosabban szólva, a delog így áll:

Hegedűs Loránt úgy pazarolta a szellemeségeket előadásában, hogy riporterünk nem győzte azok lestenografálását. Így történhetett, hogy kifejtette referációjából a szalámi és az önálló vámterület történetét. Ezt a két nem nagyon rokon fogalmat egy megtörtént eset kapcsán hozta össze Hegedűs. Eppen előadása közepén tartott, mikor arról kezdett beszélni, hogy a hatóságok és az állam tulajdonságos támogatása és beavatkozása mennyire próbára teszi a gyárosok türemét. Van Budapesten egy szalámi gyáros, akit például valóságosan megőszített ez az állami agyontámogatás. Ennek a gyárosnak irodájába beállított egy szép napon az iparfelügyelőség egy hivatalnok. Felzúgította a gyarost hogy tegyen jelentést egy hét leforgása alatt arról, hány kilométer belet használ egy hónapban a szalámigyártáshoz.

A szalámi buzgó gyáros elcsodálkozott ezen az utasításon. Megkérdezte a hivatalnokot, miért kell ezt tudni a nagytekintetű iparfelügyelőségnek. A hivatalnok egykedvűen szólt:

— Azt ne télen tessék kérdezni! Ha megírtam, amit parancsoltak, többet nem tudok.

A szerencsétlen szalámigyáros — mit volt mit tennie — teljesítette a parancsot. Kijadta az utasítást alkalmasotainak, hogy mérjék meg a fel-

használt-ból hozását. A hatodik napon arra a tapasztalatra jöttek a hivatalnokok, hogy a kiszabott hét alatt nem tudják teljesíteni a parancsot. A gyáros maga is hozzájárult a méréshez és a számsíthoz, de a hét végére még sem lettek kész a dologgal. Felment hát az iparfelügyelőséghez és szomorúan jelentette, hogy minden jóakarata és szorgalma dacára, nem mondhatja meg, hogy mennyi belet használ havonta a szalámigyártáshoz.

Az iparfelügyelőségen erre nagyon megrótták a gyarost, hogy a parancsot nem teljesítette. A megróvás nagyon elkésztette őt és kifakadt:

— De hát mondják meg végre, miért kell nekünk tudni, hogy mennyi belet használok én havonta?!

— Azért — mondotta erre komoly képpel egyik iparfelügyelőségi hivatalnok — mert ebből lesz az önálló vámterület...!

Hát ilyen nálunk a szakértő hatóság — fejezte be a históriát Hegedűs. Támogatnak bennünket jobbról támogatnak balról, de úgy, hogy beleszédülünk az agyontámogatásba...

Befutotta az utat a hó.

Országos havazás.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, november 9.

Ma reggelre kelve fehér hóréteget talál az olvasó Arad útszélén. A város az éjszaka felől (öte től) ruháját a az első hóval megérkezett az első vasúti kaland is, amelyről lapunk más helyén számolunk be. A hóesés este tíz órakor kezdett meg két napi hideg eső után a csakhamar vastag hóréteg lepte be az utakat, tereket. A rendőrség a kora hajnali órákban intézkedett, hogy a házmesterek a járdákat megülszítsák.

A havazás országos jellegű volt. Minden tájról az országnak óriási hóesést jelent a távirat a a fővárosban ma délután az a hír terjedt el, hogy Dombóvár körül a hózivatar következtében óriási vasúti szerencsétlenség történt. Ezt a később érkezett jelentések vak lármának bizonyították.

Mint fővárosi tudósítónk jelenti, a főváros egész váratlanul, egyetlen éjszaka alatt valóságos hó alá került. A korai havazás az este tíz óra tájban kezdődött és egész éjjel tartott, úgy, hogy reggelre lábnál magas hóréteg fődte az utcákat és a háztetőket. A havazás a délelőtti folyamán is tartott. A váratlan hóesés rendkívül károsan lepte meg a főváros lakosságát, mert a közlekedés és a rendszeres utcai forgalom hirtelen megakadt. A bérkocik és a teherkocsik nem tudtak elindulni, az omnibusok egyáltalán nem közlekednek, a városi villamos csak a körúton tarthatta fenn a közlekedést és a közúti villamos hóékezők működése mellett is csak a legnagyobb erőfeszítéssel tarthatta fenn a forgalmat.

A székesfőváros közúti hivatala kora hajnalban mozgósította egész munkáscsapatát és ma reggel 250 rendkívüli munkást vett föl. A hóékezőt és működésbe hozta és csak így sikerült a főbb utasíteken a közlekedést biztosítani. A kerületi előjáróságok sürgősen kiadják a szokásos téli rendelkezéseket, amely a hó eltakarására ad utasítást a házmestereknek és a háziuraknak.

A rendkívüli havazás következtében ma reggel az összes vonatok egy két, sőt három órai késéssel érkeztek a fővárosba. A környékbeli községekből a főváros iskoláiba járó tanulók pedig otthon maradtak, mert a nagy hó egyszerűen lehetetlenné tette, hogy akár kocsi, akár gyalogszettel a fővárosba bejussanak.

Horváth Kornél dr. meghalt.

Elhunyt író és orvos.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 9.

Félig ismeretlenül, a sikerek és a hírbabérrerdőin innét meghalt egy nagy tehetségű, sokra hivatott fiatal író, a gondolkodásnak, a mélyen járó ötleteknek egy mestere. Tehetségét csak az olvasóknak az a szűkebb tábora ismerte, a kikhez visszavonultságából, a különcök szerénységével hozzáférközött; igazi értékét pedig azok, a kik egész közlőrl ismerték. Es ezek átérzik, hogy milyen vesztesége a magyar filozófusok szegényes irodalmának ez a halál: Horváth Kornél dr. aradi orvosnak halála, a mely ma este, pár hetes tüdőgyulladás után következett be.

Horváth Kornél dr. nem a könnyű hatást kereső írók közé tartozott. Mivel a milyen önállóak és eredetiek, a nagy publikum előtt szinte ismeretlenek maradtak. Talán ez okozta, hogy a filozófiát legszívesebben asszal a tudományjal kapcsolta össze, amely a hivatás volt: az orvostudományjal. Első műve *Filozófia az orvostudományban* volt. Moróssan, öntudatosan és eredeti gondolatokkal sajátította itt az orvosi gyakorlat kinövésait, a receptiparaszokat, a reménynyel gyógyítókat és az egyebet. Nem szakkönyv volt ez, hanem egy fiatal orvosnak borongós vallomási annak a pályának szépségiből, amelyeket látott. Azután *Érzések és afezismák* címen adott ki egy kötetet. Egy kosár volt ez abból a rengeteg följegyzésből, amelyet a betegeknek, a könyveinek és a songorájának élő fiatal orvos ezer számsra gyűjtött. Egészben új, a materialistákétól is elütő világlátás nyilatkozott meg ezekben a hosszabb-rövidebb jársu megjegyzésekben, amelyeket a közhőség is rokonmennyvel fogadott. Harmadik nagyobb munkája most volt sajtó alatt. Ezzel újra a medika mezőre tért vissza: *A diagnosztika művészetéről* szól ez, amely bizonyára nagy hatást fog kelteni a szakirodalomban — de ennek megnyilatkozását a szerző már nem tapasztalhatja.

Leikes küzdőjét veszté el benne egy szép propaganda: az *állatvédelem* eszméje. Egy munkát is írt az állatvédelemről, amelyet az Országos Állatvédő Egyesület adott ki s ebben megkapó erővel fejtegeti, hogy miért érdemes az állat, mint élő teremtmény, ugyanarra az oltalomra, mint amelyet az ember magának kíván. Az Aradi Állatvédő Egyesületnek a közelmúltban történt megalakulása is jórészt az ő ölbuzdulásának és munkájának köszönhető.

Harminchét éves kort ért el, végtelen szerénységben, elhunódottságban, amelyet talán a maga értékének tudata mellett talán az is keserített, hogy az igazi érvényesülésre nem volt alkalma. A novellák, operettek, rablóregények és humort nyújtók irodalmában észrevétel maradt ő, aki csak gondolatokat aratott s ha ezek magasak voltak, nem tudta őket tetszetős bokrétaiba kötni. Nem igen látták s ha látták, nem nyultak utána. Most indult utra a fiatal írónak egy csoportja, amely a léhaság helyett, a könnyű hatás helyett a gondolatnak, a maga lábán járó tudásnak akar sikert keresni. Horváth Kornél dr. talán utánuk nézett, talán utánuk is ment volna, — ha a sírgödörben föl nem botlik.

Szerdán délután temetik a Weltzer János-utcai lakásáról.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Keldd: Mignon, opera. Szilágyiné Bárdos Ilona, a magy. kir. Operaház tagjának vendégfelléptével. (A bérlet.)

Szerda: Don Pietro Caruso, szimfonia. Édes otthon, vígjáték Hunyady Antal vendégfelléptével. (A bérlet.)

Csütörtök: Szerencse fia, komédia (C bérlet.)

Péntek: Csókkirály, operett. Bemutató előadás. (A bérlet.)

Szombat: Csókkirály, operett. (B bérlet.)

* Mignon — vendéggel. Holnap Thomas klasszikus operája, a Mignon kerül színpadra. Phlöné Szilágyiné Bárdos Ilona, a m. kir. Operaház művésznője énekli. Az operaelőadás a bérletben megy. A többi szerepet Wieszák Vilma, Ferrari, Hunyady József, Ladizslay, Polgár és Faudy játsszák.

* Csókkirály. Stojanovic János operettje, a Csókkirály pénteken kerül színpadra először. A társulat énekes személyzete nagy ambícióval készül erre a darabra, amelyet szombaton Temesvározt mutattak be óriási sikerrel. A főszerepeket Káily Jolán, Wieszák Vilma, Zalay Margit, Kun Irén, Polgár Sándor, Ladizslay és Várnay játsszák.

* A színházi bizottság inspekcója. A színházi bizottság tagjai november 8-tól december 16-ig a következő sorrendben inspekciónak: Lukácsi Lajos, Nemes Zsigmond dr. és Stauber József november 8-tól 16-ig, Andrányi Károly, Müller Károly és Tedeschy Viktor november hó 16-tól 24-ig, Kabdebó János dr., Mandl Vilmos és Lőcs Rezső november hó 24-től december 1-ig, Barabás Béla dr., Mülek Lajos dr. és Wadowsky Gusztáv december 1-től 8-ig, Kádas Kálmán, Sarlot Domokos, Reicher Károly és Tisch Mór dr. december 8-tól 16-ig.

* Bihari Sándor hagyatéka. Zombory Lajosnak, a híres festőművésznek kollektív tériala a mai nap folyamán bezárult. Arad intelligens közönsége megátette a művész modern lányát és méhanyelma képességeit. Eire vall, hogy térialt az utolsó napig is sűrűn látogatta. A látogatók között volt Károlyi Gyula gróf főispán is, aki maga is a legnagyobb elragadtatással szökt Zombory művészetéről. A művész különben a telet Olaszországban fogja tölteni és tavasszal hosszabb időre jön Aradra, mert már több megrendelést kapott. — Most, hogy Zombory térialt bezárult, új és érdekes tárlat nyílik meg. Bihari Sándornak, ennek az isgvérű magyar festőművésznek hátrahagyott képeit, mintegyheven darabot, állítja ki a Weiss Leo cég. Azt hisszük, hogy tárlatnak még olyan nagy sikere nem volt Aradon, mint amilyen ez lesz. Hissen Bihari nevét mindenképp ismeri, művészetét elismeri és képei most már nagyobb értékek bírnak, mert alkotójuk meghalt. A kiállítás holnap a rajó rés óra, holnapután pedig a nagyközönség részére nyílik meg.

* Wright repülőgépe. A szenzációs mozgólénykép, mely Wright repülőgépét élethű másában mutatja be, olyan nagy sikert aratott Aradon, hogy az Uránia színiüzem igazgatósága több oldalról jött kérésre még további három napig műsoron tartja a szenzációs látványosságot. Most, mikor a kép, melyet eddig csak Párisban és Bécsben, Ronachernál mutattak be, Aradon aratja óriási sikereit, érdemesnek tartjuk az Ujság vasárnapi számában Arányi Miksa dr. párisi cikkéből egyet-mást elmondani. Ez a cikk rendkívül meleg szavakkal emlékezik meg Wilburg Wright óriási sikerű kísérleteiről. Mialatt Fahrenmann és Delagrangé léghajók Párisban kísérleteztek és előtették azt, hogy 12-20 percig repültek a levegőben, Wright La Mauuban experimentált. Waller du gazdag párisi bankokban kötelezte magát, hogy másfél órában át négy méter magasságban tartja magát a levegőben és öt repülni fog. A díj ötszáz ezer frank volt. Wright az Uránia-

ban most látható gépével állta a fogadást. A próba várakozáson felül sikerült. Teljes másfél órában át repült Wright a levegőben és óránként 70 kilométer utat tett meg. Szédültes eredmény. Ezzel a rekorddal Wright repülőgépe minden más aeroplánnál tökéletesebbnek bizonyult és nincs messze az idő, mikor Wright 1000 méter magasságban óránként 400 kilométer sebességgel hasítja a levegőt és urrá teszi az embert az akadály nélkül mérhetetlen levegőben. Erthető tehát az óriási érdeklődés, melyet a publikum a szenzációs amerikai találománya iránt tanúsít és elismerés illeti az Uránia, hogy ezzel a világsodával megismertette az aradi publikumot.

* Hüvelyk Matyi. Ki ne ismerné a legkedvesebb, legületesebb gyermekesét Hüvelyk Matyitól, az ő számtalan kedves kalandjáról? Aligha van valaki. Ezt a bájos mesét most feldolgozták mozgólénykép számára, és a pompásan sikerült képet megszerzette előadásra az Uránia színház. Kedden kerül először színpadra a kedves mese, nagyok és kicsinyek igaz örömmel fogadják mulatni a nagyszerű képen, Hüvelyk Matyi megörökített kalandjain.

SZERENCSETLENSÉG
a trónörökös házában.

Neje holt gyermeket szült.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, november 9.

Sajnálatos esemény történt Feren Ferdinánd trónörökös családjában. A trónörökös neje, Hohenberg grófnő ma egy halvaszületett gyermeket hozott a világra. Az esetet tudomására hozták a királynak is, aki a hirt nagyon leverten fogadta. A hercegnő állapota nem ad aggodalomra okot. A trónörökös családját ért gyászról a következő távirataink érkeztek:

Ferenc Ferdinánd trónörökös neje, Hohenberg Zsófia főhercegnő halott fiúgyermeket szült. A gyermek halálának oka az, hogy a hercegnő előzőleg súlyos influenzában szenvedett. A hercegnő állapota kielégítő.

A gyermek halvaszületését annak tulajdonították, hogy a hercegnő még a legutóbbi napokban is állandóan fentjárt és a hűvösre vált idő következtében erős influenzát kapott. Ezt a hirt az udvar köréből megcáfolják ugyan, de azért általában azt hiszik, hogy a hercegnő Vilmos császár látogatása idején hűlt meg s ez az oka annak, hogy halott gyermeket szült.

Másik bécsi távirat szerint a trónörökös az eset nagyon megrendítette. Később, mikor az orvosok némileg megvizsgálták, maga közölte Schönbrunnban a királylyal, hogy egyelőre veszedelem nincs. Táviratilag értesítették a német császárt, aki néhány nappal ezelőtt a trónörökös párnak vendége volt.

A király rendeletére két bécsi orvos-tanár kereste fel a hercegnőt betegágyánál.

A bécsi udvari körök a legnagyobb meglepetéssel fogadták a trónörökös neje betegségének híreit. A hercegnő tudvalevőleg alig pár nappal ezelőtt maga rendezte be Vilmos császár szobáját. A gyermek halva születésének okául a hercegnő influenzáját hozták fel, beavatott körökből azonban ezt megcáfolják.

Utazás akadályokkal.

Az aradi gyorsvonat öt órát késett.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 9.

Az országsszerte megindult havazás, amelynek első jelei Aradon csak ma este voltak tapasztalhatók, az államvasutak összes vonalain a forgalom lebonyolításában nagy zavarokat idéztek elő. A délután folyamán a fővárosból Arad felé induló összes vonatok óriási késéssel érkeztek meg, így az a gyorsvonat, amelynek a rendes menetrend szerint este hat óra ötvenkilenc perckor kell Aradra befutnia, éjjel tizenegy óra negyvenöt perckor érkezett meg, mivel Budapesten egy órát, Mezőturon pedig három órát kellett vesztelnie.

Az aradi állomásfőnökség jól tudta, hogy az utasokkal zsúfolt gyorsvonat minő késéssel érkezik, de a legelítendőbb felelőtlenséggel és hanyagsággal járt el. Annyit sem segített a későn érkező utasok helyzetén, hogy előzetesen intézkedett volna aziránt, hogy a vasutállomásnál bérkocsik és autbuszok álljanak. A viszontagságos utazástól kimerült embereket mindössze egyetlen lovasuti kocsi várta. Az utasok valósággal megrohanták ezt a kocsit, boldog volt, aki az ócska járműre felkapaszkodhatott. Ebben a szerencsében azonban csak kevesen részesülhettek az utasok közül, a többiek — köztük számos urihölgy — csomagjaikkal, utitáskáikkal gyalog voltak kénytelenek befáradni a városba. Ennek egyedül az állomásfőnökség indolenciája és a közönség iránt tanúsított nemtörődomsége az oka, mert azt sem tette meg, hogy betelefonáljon a városba kocsikért a gyorsvonathoz. Az utasok heves kifakadásokkal illették az állomásfőnökséget a mulasztásért.

A Budapestről Arad felé induló gyorsvonatnak délután két órakor kellett volna a fővárosból elindulnia. Az utasokkal azonban már a keleti pályaudvaron közölték, hogy a vonat a csatlakozások miatt egy óra késéssel fog utat indulni, mert az ország minden részében, de különösen a Dunántúlról óriási havazásokat jelentettek és ezért az összes vonatok nagy késéssel érkeztek meg.

Három órakor a gyorsvonat kirobogott a keleti pályaudvarról és a hóvihar dacára akadálytalanul jött egészen Mezőtúrig. Itt egy vasúti őr már előbb jelentést tett a főnökségnek, hogy az állomástól néhány kilométernyire a viharól kidőlt táviróponnak hevernek a pályatesten. Egy osztálymérnök több vasúti munkással együtt nyomban felült a gyorsvonat lekapcsolt mozdonyára és kihajtott oda, ahol a póznák hevertek.

Az állomásfőnök meggyugtatta a türelmetlenkedő utasokat, hogy az akadályt gyorsan eltávolítják és a gyors egy félóra múlva folytathatja útját. Tényleg huszonöt harminc perc alatt visszaérkezett a mozdony a munkásokkal, de mindent úgy hagytak a pályatesten, mint volt, mert a mérnök megállapította, hogy a síneken heverő póznák nem vasúti, hanem postatáviró-póznák, amelyekhez a vasúti mérnökségnek semmi köze.

Mit volt mit tenni: az állomásfőnök beküldött egy embert a mezőúri postahivatalba, hogy küldjenek munkásokat a póznák eltávolítására. A postafőnök összerendezett egy csomó munkást, most ezek ültek fel a mozdonyra és

hosszu idő múlva visszatértek azval, hogy a pálya szabad. Összesen *harminckilenc* *kidölt* *pósnát* szedtek össze s távollították el az utból.

A gyorsvonat utasai eszalatt a vasúti kocsi-
csikban üldögélve várakoztak. A mosdony első
visszaérkezése után egyszerre az a hír terjedt
el, hogy a vonat nem mehet tovább, mert az
egész utvonalon mentén ledőltek a pószák s
elborították a síneket. Nagy volt az utasok
ijedelmi, sokan attól félték, hogy nem lesz mit
enniük, de ellátta az aggodalmat az étkező ko-
csi szakácsának ama kijelentése, hogy *három*
napra el van látva étellel-itallal. A hosszú
késébből a legnagyobb hasznát a kővér Stewart
huzta, mert mindenki elvette magát élelemmel
ellátni.

Három teljes óra hosszat állt a gyorsvonat
a mazórturi állomáson, míg végre este kilenc
órákor megindulhatott. Csabán igen sok, Szeged
és Nagyvárád felől jövő utas várakozott a
kilenc órai személyvonattal leendő csatlako-
zásra. Képeselhető csak csodálkozás, mikor
hallották, hogy még a gyors sem érkezett meg.
Mikor azután a gyorsvonat befutott a csabai
állomásra, felszedte a nagyváradiakat és a sze-
gedieket is, akik nem akarták bevárni a sze-
mélyvonat érkezését. A gyorsvonat, amelynek
utasai így váratlanul negyven megszaporodtak,
vizontagságos utasas után éjjel félizentettő
tájban végre megérkezett Aradra.

A személyvonat, amely rendes körülmé-
nyek között este kilenc órákor szokott Aradra
érkezni, most csak három hajnal három óra-
kor éri el Aradot. Az Aradról délután négykor
induló gyorsvonat a személyvonattal este tíz
órákor Gyomán találkozott s azután akadály-
talanul folytatta útját a főváros felé.

Törvényhatóság és hírlapírók konfliktusa.

Közyűlésből kitiltott szerkesztők.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, november 9.

Makó város képviselőtestülete ma olyan
közgyűlési határozatot hozott, amely örök
időkre letörölhetetlen szégyene marad. Két
hírlapírót azért, mert egy közgyűlési ha-
tározatot bírálata tárgyává tettek s ke-
mény, de igazságos kritikát mondtak fe-
lette, örökre kitiltottak a képviselőtes-
tület közgyűléseiből. Bizonyos, hogy a
belügyminiszter meg fogja semmisíteni a
makói törvényhatóságnak eme — enyhén
szólva — különös észjárásra valló hatá-
rozatát, de az újságírás szabadságának e
durva megsértése Makó nevét minden
időkre árnyékba borítja.

A szégyenletes esetről tudósításunk a
következő:

Hónapokkal eszalott *Hervay* István, Csa-
nádmege alispánja azt ajánlotta Makó város
képviselőtestületének, hogy a szegényebb nép-
osztály érdekében engedjen át huss holdnyi
földet, amelyen a törvényhatóság támogatá-
sával gyümölcsfatalep lenne létesítendő. A vá-
rosi képviselőtestület az alispán indítványát
levette a közgyűlés napirendjéről.

Baból az esztől kifolyólag a *Makói Újság*
szerkesztője, *Purjesz* Mór és a *Maros* szerkesz-
tője, *Reis* Rezső lapjukban a képviselőtestületet
élesen meglámadták. A mai közgyűlésen *Báán*
Zsigmond dr. főügyész azt indítványozta, hogy
indítson a város sajtópörét a két hírlapíró ellen.

Dalles Sándor bizottsági tag óva intette a
képviselőtestületet a főügyész indítványának
elfogadásától, mert: — ugymond, — ha az

úgy esküdtszék elé kerül, ki fog derülni, hogy
a képviselőtestület határozata Makó várost or-
szág-világ előtt kompromittálta.

Ha okoshangu felszólalás dacára *Arányi*
János azval az indítványnyal állott elő, hogy
*mindkét újságíróról örök időkre tiltsák ki a kép-
viselőtestületből.*

Az indítvány nyomán óriási zaj kerekedett
és ilyenféle kiabálások hangzottak:

— Ki kell dobni az újságírókat!

— Hasznontalan népség, ki velük!

Néhány törvényhatósági bizottsági tag cly
fenyegető magatartást tanusított a közgyűlésen
jelenlevő két szerkesztő ellen, hogy azok jénak
látták a tereméből eltávozni, noha *Purjesz* a
városi képviselőtestületnek tagja.

A képviselőtestület azután két szavazat ki-
vételével határozatilag kimondotta, hogy a két
újságíróról örökre kitiltja a képviselőtestület ül-
éséről.

Az összes makói hírlapírók a délután fo-
lyamán ülést tartottak, amelyen elhatározták,
hogy szolidaritást vállalnak s ügyük támoga-
tására felszólítják a Budapesti Újságírók Egye-
sületét, valamint a Vidéki Hírlapírók Országos
Szövetségét.

Amiről beszélnek.

*
Kidobták a diványt.

A kávéházi ösvendég, minden pletykák kut-
forrása ma megint sokat jelentő pislogással köszön-
tötte a törzsasztal tagjait. A kopaszodó vén ruének
ebből a hunyorgatásából az ő saját külön publikuma
azonnal kitalálta, hogy „már ismét történt valami.”
Az ősz traces-lovag nem kéréte magát, hanem el-
kezdte:

— Tévednek, nem új pletykáról van szó. Nem
tudom: legújabbán miféle házasságtörések történtek
Aradon. Pedig, hogy naponként történnek, ahhoz két-
ség se férhet. De hogy hol, mikor és kik törnek
meg egy-egy házasságot, azt ritkán tudjuk meg.

— Akkor hát mit akar megint elmondani?

— A multkori pikantériának a folytatását.

— Arra már nem kíváncsi senki. Az asszonyka
ebben a fényes, ugynevezett legelőkelőbb kávéház-
ban megcsalta az ő drága férjét, aki pedig olyan
sokat dolgozik, annyit mér, csak hogy a nőcské-
nek fényes kosztümjei lehessenek, hogy az már az
örülettel hatásos. Megcsalta — négy férfivel. Es a
férj válópört indított a felesége ellen. Elválnak. Es
pont. Erről ugyan már maga se mondhat érde-
keset.

Az öreg kávéházi filozófus leverte a szivarja
hamuját és szeliden mosolygott:

— Nem addig van az. A férjaram nem ind-
tott válópört.

Nagy elképedés a társaságban. „Oh, eh, ej,
ej” kiáltások és hosszúra nyult ábrázatok jeleztek
a csodálkozást. Az öreg pedig folytatta:

— Nem bizony. A dolog úgy történt, hogy
amikor a férj tudomást szerzett, mi történt a kávé-
ház szomszédságában levő diskrét kicsi helyen
önagysága és a négy férfi között, első felháborodá-
sában hazatartotta a feleségét a mamájához. Már
beadni készült a válópört az asszonya ellen, amikor
önagysága váratlanul megérkezett a mamájával.
Hogy mi történt a találkozás elején, az elképzel-
hető, de hogy mivel végződött, az kevésbé talál-
ható ki. *A férj kibékült a feleségével.*

— Hogy történt?

— Önagysága becsületszavára kijelentette, hogy
ártatlan. Azok a kéjvagyó férfiak a hibásak, akik
kihasználták önagyságának szeszől támadt tulmámo-
ros állapotát: négyen is osztottak a pillanatnyi
gyönyörűség szülte kéjben. „Az az átkozott szesz
az oka” — mondta sirva az asszony — meg azok
az erőszakoskodó férfiak, akik ellen hiába védekez-

tem. Ok erősebbek voltak... Ezzel megtörtént a
kibékülés. Azonban pör nélkül nem in'eződik el a
dolog. Ha már válópör nem indult, — így gondolta
a férj — induljon meg a pör az erőszakoskodó
ifjak ellen, akik a felesége ellen a merényletet el-
követték. Ma az aradi ügyészegeen beadta a följe-
lentést a négy fiatal ember ellen a büntető tör-
vénykönyv ama paragrafusai alapján, amelyek az
erőszakos szerelem eseteire vonatkoznak. Es hogy
teljes legyen a béke, hát még mást is tett a férj.
Olyasvalamit, amit a rabi tanácsára tett az egyzerli
férj, amikor a feleségét a könyvelővel a divá-
nyon találta. Kidobta a diványt. A mi történetünkben
is így tett a férj: a minap a feleségével együtt
belépett az aradi antialkoholista egyesületbe.

Eötvös Károly a Zoványi-ügyről.

A vajda a vallásalapításról.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 9.

Az egész európai sajtót már hetek óta
élénken foglalkoztatja Zoványi Jerőnek, a sá-
rospataki református főiskola tanárának ügye,
amelyet ma már már a Wahrmond-ügy pen-
dantjás kezének egyházi és társadalmi körök-
ben. Zoványit tudvalevőleg a főiskola igazgató-
tanácsa felügyelgette állásától, mert nemrég
megjelent egyházpártiakkal műsében Kálvinnól
nagyon szabadon nyilatkozott és olyan jellem-
zéssel illette a kálvinista egyház alapítóját, a
milyenre kálvinista tanárnak — szeriatük
— Kálvint bírálni nem volna szabad.

Zoványi a nyilváníosság elő vitte az ügyet
s a halszát az igazgatótanácsai tagok animozí-
tásának tulajdonította. A dolog elég érdekes,
hogy foglalkozunk vele s ezért az Aradi Köz-
löny fővárosi munkatársa megkérdezte *Eötvös*
Károlyt, a magyar reformátusok egyik legelső
emberét: vajjon mi a véleménye az esetről,
mely sokkal nagyobb port vert fel a sajtóban,
mint egy egy közpészeli bankrablás. A vajda
nincs ugyan egy véleményen az igazgató ta-
nácszal, de viszont Zoványinak sem ad igá-
zat, amikor Kálvin történelmi jelentőségét kri-
tizálja.

— Beszéltem erről a dologról — ugymond
Eötvös Károly — a minap egy *Ferenczy* nevű
pataki tanárral és neki már megmondtam, hogy
mit tartok az ügy felől. Aztámit mondjanak is,
én olyan emberekől veszem, amit Kálvinnól
tudok, mint *Hase* dr., *Révész* Imre, *Lonovics*. A
kaloccai érsek, akik legalább is vannak olyan
jó források, mint amilyenekből a pataki taná-
rok szedték a tudományukat. Azt mondom
hát, hogy Kálvin volt a megteremtője az auto-
nom egyházi életnek, hogy a legdemokratiku-
sabb egyházi életet ő alkotta meg, ő volt az,
aki az egyenlő jogokat: a szabad választás,
az egyenlőség elvét megvalósította az egy-
házi életben és neki köszönheti a világ négy
legsabababb és legdemokratikusabb állama az
alkotmányát is. Az Egyesült Államok első tí-
zenhat állama, mikor felssabadult, széről szóra
a Kálvin alkotmányát vette át és a svájci, a
skót és a magyar alkotmány is Kálvinnak kö-
szönhető. Lu-hert — folytatta a vajda — az
akkori uralkodók jászották ki a pápa hatalma
ellen és csakis ennek köszönhető a létezését,
mert a lutheranus államok így akarták elszá-
kadni a pápától. Nálunk, mivel katolikus ural-
kodónk volt, a lutheranusok a kálvinisták ta-
nait fogadták el és így történt, hogy most is
az uralkodóól egészen független egyházi életet
éinek.

A vajda ezután álltért a vallásalapításra.
Ez olyan dolog — mondta — hogy az embe-

rek akkor alapítanak vallást, mikor az jövedelmező üzletnek kínálkozik. Aki emléket akar állítani valaminek, vagy valakinek, az legyen egy követ. De a követ elveri az eső, a jég, elporiasztja az idő, hát építenek hozzá házat, szobát. Ennek aztán őrző is kell. Így lettek a papok. Hogy legyen, aki est az őrádót elartass, megcsinálták az egyházakat. No most, nehogy valamiképpen ezek is elpusztuljanak, hát meg alapították a plebániákat, a püspökségeket, az érsekségeket, hogy örök időkre megélhetést biztosítsanak a kövek őrzőinek.

Mikor egyszer két hittérítő lement Bulgáriába, valaki megkérdezte tőlük:

— Minek jöttetek?

— Azért jöttünk, felelték a jámbor férfiak, hogy ezeknek az embereknek megismeressük a tulvilági üdvösséget.

— Ejnye, ejnye, szólt most a kérdező, nem tudtok ti biztosabb mesterség után nézni?

És a vajda hosszan, jóízűt kacagott.

Szerbia hetvenkedik.

Konfliktus a Száva hidja miatt.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 9.

Szerbia végig koldulja Európát. Most már Párisban házal egy kis jóakaratu támogatásért Milovanovics. Közben nevetéses lapállyal, apró tüszurásokkal boszantják Magyarországot. Megtiltották, hogy a magyar államvasut tisztviselői megvizsgálják Zimonymál a vasuti hid Beograd felőle részét. Mindenki annyit tesz, a mennyi tőle telik. Ez áll a balkáni stílusban henevedő Szerbiára is.

Ma érkezett hirtelünk itt következők: Belgrádból táviratozzák: A szerb kormány folytatja a fegyverkezést és az összes vonalakat katonai szállásokra foglalja le. Emiatt a kereskedelem nagy károkat szenved.

Egy másik belgrádi távirat szerint a szerb kormány tegnap megtiltotta a Máv. alkalmazottainak a Száva hidjának megvizsgálását, amit minden egyes vonat elindulása előtt megszoktak tenni reggel hat órától este hat óráig a hid Beograd felé eső részén is. A magyar kormány az ügyben a szerb kormánytól tett lépései eredménytelenek maradtak és így a tisztviselők az igazgatóság intézkedésére a hidnak Beograd felé eső részére nem mennek.

Párisból jelentik: Péter szerb király a *Le Journal* egyik munkatársa előtt így nyilatkozott:

— Remélem, nem fog történni semmi, ami a békét megzavarja. Szerbia nem fog háborút kezdeni, ámbár a közvélemény izgatott. Mi továbbra is korrekt módon viselkedünk Ausztria-Magyarországgal szemben.

Párisból jelentik: Milovanovics dr. szerb külügyminiszter Caillaux pénzügyminiszterrel és a kamara külügyi bizottságának elnökével, Deschanellel is tanácskozott. Milovanovics kijelentette, hogy ezen tanácskozások eredményével meg van elégedve és az a benyomása, hogy felvilágosítását Párisban úgy a szerb, mint az európai szempontból tekintve méltányosják.

Konstantinápolyból jelentik: A nagyvezír tegnap néhány diplomata előtt a török bolgár tárgyalásokról újfólag igen optimistikusan nyilatkozott. Az olasz nagykövetnek tegnap, a

demobilizáció érdekében tett lépéseire a külügyminiszter azt válaszolta, hogy a redifikációs aljak behívása 21 napra, nem a behívás, hanem az összpontosítás napjától számítódik. Az elbocsátás meg fog történni. A nevibazári szandzsákban állítólag négy Nizám és négy redifikációs alj van összpontosítva. Mindaddig összesen három Nizámászlóaljat küldöttek oda. A karlsruhei tölténygyárral 300 millió Mauser-töltény szállításáról szóló szerződést a napokban írják alá. Elhatározták, hogy Biadasszi szigetén Lemnos közelében török flottastállomást létesítsenek.

Az aradi építési harc utójátéka.

A nagyváradai tábla érdekes döntése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 9.

Az iparosságra nagyfontosságú és döntő gyakorlati jelentőséggel bíró ítéletet hozott most a nagyváradai ítélőtábla egy aradi asztalosmesternek az aradi építőiparosok szövetsége ellen indított perében. A tábla ugyanis mint végső felelősségi fórum kimondotta, hogy az iparosoknak a szövetséggel kötött szerződéseik, amelyekben a szövetség tagjai pénzbírsággal szankcionált kötelezettséget vállaltak, a bíróság előtt nem érvényesíthetők.

A nagyváradai táblának emez elvi jelentőségű döntését egy váltóper előzte meg, amelyet az aradi iparosok hitelszövetkezete indított Lisinczky Lajos aradi asztalosmester ellen. Lisinczky ugyanis, mint az aradi építőiparosok szövetségének tagja kötelezte magát, hogy műhelyében csakis olyan segédek fog alkalmazni, akik a szövetség munkafeltételeinek alávetik magukat. Az építőiparosok szövetsége úgy Lisinczkytól, mint a többi iparos tagjától bianco-váltót vett annak biztosítására, hogyha megszegik a szerződést, a váltót a kirótt pénzbírságról kiállítják és a bírságot ilyen módon törvényes úton az illető iparoson behajtják.

Az asztalossegédek tavaly történt kizárása idején Lisinczky több sürgős munkát vállalt s ezek elvégzésére kénytelen volt olyan munkásokat felfogadni, akik nem írtak alá a szövetség munkarendjét. E miatt a szövetség Lisinczkyt hatszáz korona pénzbírsággal sújtotta s az általa aláírt üres váltót erről az összegről állította ki. A váltót azután a szövetség nevében Reinhart Gyula alelnök két nappal a lejárat előtt átforgatta az aradi iparosok hitelszövetkezetére, amely a váltót lejáratkor nem óvatoltatta meg s így csak az elfogadót, Lisinczkyt perelhette.

A váltóperben Lisinczky jogi képviselője, Vadász Armand dr. ügyvéd kifogásokat adott be, a törvényszék azonban ezt elutasította s az év április negyedikén Lisinczkyt úgy a váltótól, mint a perköltségek megfizetésében elmarasztalta.

Az ítélet ellen az asztalos ügyvédje felelősséget élt a nagyváradai ítélőtáblához. Ma kézbesítették a feleknek a tábla ítéletét, amely az első bíróság marasztaló ítéletét megsemmisíti. A táblának, mint végső fórumnak indokolása nemcsak iparoskörökben, de a jogászvilágban is feltűnést fog kelteni, mert kimondja, hogy a szövetségnek a tagokkal kötött szerződése kartell-jellegű, a közönség érdekeit biztosító szabad versenyt kizárja s ezáltal a közönség megkárosítására irányul. Kétség-

telen, — így szól az ítélet — hogy az ily szerződés a helyes erkölcsi fogalmakba ütközik, ennél fogva a belőlük eredő kötelezettségek bíróság útján nem érvényesíthetők. A táblai ítélet egyúttal a perben felmerült összes költségek megfizetésére az építőiparosok szövetségét kötelezte.

HIREK.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 10-én az időjárás: hideg, hó.

— Wekerle Bécsben. Bécsből jelentik: Wekerle Sándor miniszterelnök tegnap reggel hét órakor Popovics Sándor államtitkár kíséretében Budapestről ideérkezett és 6 felsége déli egy órakor kihallgatáson fogadta. A délelőtti folyamán a miniszterelnök báró Beck osztrák miniszterelnök látogatását fogadta. Az audiencián a képviselőház újból való egybegyűlésével s munkaprogramjával foglalkoztak. A miniszterelnök és az államtitkár délután öt órakor utasult vissza Budapestre.

— Az új osztrák kormány. Bécsből táviratozzák: Bienerth bárót a király ma Schönbrunnban egyórás magánkihallgatáson fogadta, amely alkalommal megbizta a kabinetalakítással. Bienerth már tegnap több képviselővel tárgyalt. Azt hiszik, hogy az új kormány szerdáig teljesen megalakul. Ha az egyes pártok a miniszterjelöltek személyében szerdáig nem tudnának megegyezni, az uralkodó hivatalnokminiszteriumot fog kinevezni.

— A bányhelyettes merényletét ellélték. Zágrádból táviratozzák: A törvényszék ma tárgyalta Jurista Iván szágrábi joghallgató bűnügyét. A panaszos Crnkovics bányhelyettes volt, akit a horvát érzelmi diák a múlt hónapban az utcán inzultált. A bíróság Juristát öt hónapi fogságra ítélte.

— Szerényi államtitkár egészséges. Budapesti tudósítónk jelenti: Szerényi József kereskedelemügyi államtitkár, aki néhány nap óta erős meghülés következtében ágyban fekvő beteg volt, ma már teljesen felgyógyult s elfoglalta hivatalát.

— A vízműóra-panama. Budapestről jelentik: A fővárosi vízműóra-panama ügyében a vizsgáló legújabbban Miklóssy fővárosi főjegyző és Brüll Alajos esztercsi vízmestert is kompromittáló adatokat eredményezett. A lefoglalt iratokból most már kétségtelenül megállapították, hogy Kunz nemcsak a fővárosban és a vidéken, de külföldi városokban is vesztegetett. Kunz Ferenc ellen vesztegetés miatt folyik az eljárás és nincs kizárva, hogy az ügy a közel napokban szenzációs fordulatot vessen, mert arról beszélnek, hogy Kunzot le fogják tartóztatni. A rendőrség a borsoszlói vízműóragyár ügyében az iratokat már elküldötte a borsoszlói rendőrségnek, amely az óragyár igazgatója ellen ugyancsak vesztegetés címén fog eljárást indítani.

— Szalai Péter halála. Budapestről jelentik: Szalai Péter, a magyar posta és távirat elnökgazdátja ma este, hosszas szenvedés után meghalt. Szalai, aki a magyar posta intézményeinek világhírt szerzett, néhány hónap előtt ünnepelte országos részvétellel szolgálatának negyvenedik évfordulóját.

— Házasság. Ifj. Kocsi Ferenc, az Andrányi Károly és fia vasnagykereskedő cég tisztviselője vasárnap tartotta esküvőjét Jánosy Mártha kisasszonnyal, Jánosy János nyugalmazott városi főkereskedő leányával.

— **Sardou meghalt.** Párisból táviratoz-
zák: Victorien Sardou, a világhírű dráma-
író tegnap hetvenhét éves korában meg-
halt.

Sardou Párisban 1831. szept. 7-én szület-
tett. Eleinte orvostant tanult, majd történetet
és irodalmat. Dejazet színésznővel való megis-
merkedése indította arra, hogy drámaírással
foglalkozzék és a téren annál gyorsabban ért
el sikert, mert ez a híres színésznő nemcsak
hogy rendelkezésére bocsátotta színházát, ha-
nem első darabjaiban a fő szerepeket is maga
játsszotta. Híre csakhamar meg volt alapítva
és termékeny tolla egyre-másra látta el a kü-
lönböző párisi színházakat s főképp a Gymnase-
és Vaudeville-színházakat vígjátékokkal és egyéb
drámákkal, amelyeknek legnagyobb része élénk
tetszésre talált. 1877. óta tagja volt a francia
akadémiának.

— **Nagy vasúti katasztrófa.** Toulouse-
ból jelentik: A Bordeauxból Cettébe in-
dult vonat Grisolesnél kisiklott. Tíz utas
meghalt, köztük, amint jelentik, a territo-
riális hadsereg több katonája, azonkívül
több katona és polgárember megsebesült.
köztük kettő súlyosan.

— **Vasúti alkalmazottak titkos szervezkedése.**
Budapesti tudósítónk jelenti: A feloszlátott
vasutas szövetségnek tagjai szabadszervezetet
szándékoznak alakítani. Ez ellen Ludvig Gyula
államtitkár, a Máv. önökigazgatója az összes
államvasúti főnökségekhez a következő köröz-
vényt küldötte:

— Tudomásomra jutott, hogy alkalmazot-
taink körében a szövetség feloszlátása dacára
mozgalom indult meg a vasúti munkások sza-
badszervezetének létesítése iránt. Utasítjuk a
szolgálati főnökségeket, hogy a csatlóttan meg-
küldött rendeletet a munkahelyeken kifüg-
gesztve az illető alkalmazottakat saját maguk
és családjuk jól befogott érdekében nyomaté-
kosan figyelmeztessék, mikép a fent említett
rendelet értelmében a szociáldemokrata párt
keretébe illesztett vasúti munkások szabad
szervezetének, illetőleg a központi nagybizott-
ságnak tagjai nem lehetnek, azokkal semmi-
nemű összeköttetésben nem állhatnak s akik
már bevonattak, ha adéktalanul lépjenek ki.

— **Templomszentelés.** Csérnoch János
dr. püspök kedden Aradszentmártonra utaz-
zik az ujjonnan renovált templom felszen-
telése céljából.

— **Csendes tüntetés.** Fővárosi tudósítónk
jelenti: Ma este a szociáldemokrata párt által
rendezett tüntetések nem történtek nagyobb mér-
vet. A rendőrség igen nagy előkészületeket
tett, de néhány előállítással kimerült a sze-
replése.

— **A női fegyház jubileuma.** Budapesti tudó-
sítónk jelenti: A márianosztrai női fegyház
most töltötte be fennállásának ötvenedik esz-
tendőjét. Günther Antal igazságügyminiszter ez
alkalomból Meskó László és Imling Konrád
igazságügyi államtitkárokkal és több képviselő
kíséretében látogatást tett a fegyházban és
végigjárta a cellákat. Délelőtt nagy ebéd volt a
miniszter tiszteletére. Günther kíséretével együtt
délután három órakor visszautazott Budapestre.

— **Usszezuzódott Pullmann féle vasúti kocsik.**
Budapestről jelentik: Tegnapelőtt — szomba-
ton — Budapestre kilenc darab Pullmann féle
vasúti kocsit szállítottak. A Máv. budafoki ál-
lomásán egy gyors-tehervonat, hibás végány-
állítás következtében, nekiment a Pullmann-
kocsinak s az összekötőzések folytán ezekből
három teljesen összezuzódott, a többi pedig ki-
sebb nagyobb mértékben megsérült. A kár
mintegy 60 000 koronára rug. A vonatok sze-
mélyzete közül senki sem sebesült meg.

— **Harc a választójogért.** Az aradi szociá-
demokrata párt ma este három helyen akart
népgyűlést tartani, hogy hívott a választójogért
folytatott küzdelemre serkentse. A gyűlésen a
központi párt küldötteinek kellett volna beszé-
det mondanok. Az este hét órakor érkező
gyorsvonattal várták a fővárosi szónokokat, de
a vonatok, a havasítás és szélvihar miatt nem
érkeztek be a menetrendi időre. Vagy száz fő-
nyi csoport jelent meg a pályaudvaron, ahol
Green Nándor tb. főkapitány parancsnoksága
alatt erős rendőri készenlét helyezkedett el. Mi-
kor a kivocultak meghallották, hogy csak éj-
féltájban érkezik be a gyorsvonat, visszaértek
a városba s csendesen eloszlottak. Az est folya-
mán a Káster kávéházban tartottak népgyűlést,
amelyen Batics Lajos Szegedről, mondott be-
szédet, követelve az általános és titkos választó-
jogot.

— **Közgyűlés előtt.** A tanács mint állandó
választmány ma délelőtt tartott ülésében ké-
szítette elő a szerdai rendes közgyűlésen elő-
adandó ügyeket. A mai ülésen jelentette be
a polgármester, hogy a miniszter jóváhagyta a
kéményseprésről alkotott szabályrendeletet. A
jövőben hat kerületre oszlik a város; négy ke-
rület az eddigi mestereké lesz, kettőre pedig
újakat fog választani a közgyűlés. A gazdasági
tanácsos jelentette, hogy a közlekedési bizott-
ság átvette az aszfalt munkákat a társaságtól.
Összesen 18309 négyzetméter utca és tér terüle-
tet láttak el aszfalttal, a mi 204199 koronába
került. Az egyévi fenntartási költség 54927 ko-
ronára rug.

— **Meghívás.** A III-ik választókerületben
lakó, függetlenségi és 48-as párti, szavazati
joggal bíró polgárokat a I. hó 18-án este 8
órákor Fűts Józsefnek a „Mókushoz” címmel
vendéglőjében megtartandó értekezletre tiszte-
lettel meghívom. Az értekezlet tárgya: törvény-
hatósági bizottsági tag kijelölése. Dr. Szalay
Arnold, kerüljei elnök.

— **Lejárt pályázat.** A szerdai rendes köz-
gyűlésen beüjtésre kerülő városi segédtisztai
állásra lejárt a pályázat határideje. Kovács
Géza, Kürty Géza, Kiss Lajos és Maróti Ber-
talan városi iratokok adták be pályázati kérel-
müket.

— **Halálozás.** Székessy György nyugalma-
zott kántortanító, a koronás ezüst érdemkereszt
tulajdonosa, a csanádmegyei tanítók nesztora,
Dombiratoson gyermekel családi körében, nov.
5-én elhunyt. Kevermes községnek félszázadon
át volt kántortanítója az elhunyt. Áldásos mű-
ködéséről a község lakosai szinte legendákat
beszélnek.

— **Hirtelen halál.** Uwegy Schaubach Má-
tyásné piaci árust ma délután halva találták
meg Virág-utca 7. szám alatti lakásán. Teg-
nap este a házbellek látták, hogy az öregass-
zony fát hozott a szomszéd üzletből. Ma egész
nap nem mutatkozott. Jelentést tettek a rend-
őrségnél, amely kiszállt a helyszínre. A belül-
ről bezárt ajtót betörték s az asszonyt a szoba
padlóján találták. Prohászka László társi orvos
véleménye szerint vér elmeszesedés okozta hirtel-
len halálát. A szoba átkutatása alkalmával a
szalmasszáka Orbán Ágnes névre szóló és az
aradi első takarékpénztár által kiállított taka-
rékpénztári könyvet találtak, mely 526 korona
betétről tanuskodott. A hullát kiszállították a
temető halottas kamrájába.

— **Nagy tűz Bésztercebányán.** Bésztercebá-
nyáról táviratozók: Ma délután kigyulladt a
régli színházzal szomszédos ház s csak-
hamar három épület állott lángokban. Délután
a színházra is átcsapott a tűz. A városházát
csak nagy erőfeszítéssel lehetett megmenteni.
A színház még folyton ég.

— **Nyilvános közönet és elszámolás.** Va-
sárnap bevégeződött a szegénysorsra tudóbe-
gek javára rendezett gyűjtés, még pedig igen
szép eredménnyel. A begyűlt összeg 441 ko-
rona 71 fillér, ami a József Főherceg Szana-
torium Egyesületet illeti. A gyűjtés főbb tételét
a következők: Temetői gyűjtés. November 1-én
287 korona 66 fillér. November 2-án 38 korona
85 fillér. Összesen 275 korona 51 fillér. Dr.
Mülel Lajosné urnő ivén a következők ada-
kozta: Könlgegg Fidéi gróf 10 kor., Virágh
Lajosné 10 kor., Wadowsky Gusztávné 6 kor.,
Dr. Keresztes Gyuláné 5 kor., ösv. Probst Fe-
rencné 5 kor., Hoffmann Antal 5 kor., Zubor
Andor 5 kor., Magyar Ferenc 2 kor., Kerpel
Izse 2 kor., Kupkay Géza (Vings) 2 kor., N. N.
2 kor., N. N. 2 kor., Almási T. Pál 1 kor., Al-
mási Ilonka 1 kor., Dr. Tisch Mórné 1 kor.,
Szabó István dr. 1 kor., Záray Géza 1 kor.,
Herczeg Sándor 1 kor., Kis Imre 1 kor., Isme-
retlen 1 kor., Doktor 1 kor., Solyovits N. 1
kor., Lemberg Lajos 40 fill., Szombathy Gyula
40 fillér. Összesen 66 kor. 80 fillér. Szendrey
Mihály, Farkas Ferencné és Huayady Józsefné
urnőz gyűjtése 71 kor. 54 fill., Schwarz Jö-
lán gyűjtése 26 kor. 64 fill. Összesen 441 kor.
71 fill. Ugy a nemessivű adakozóknak, vala-
mint a gyűjtésben befeláldozással közreműködő
hölgyeknek ez uton is hálás köszönetét nyil-
vántja dr. Mülel Lajosné, elnökő.

— **A krizantémum-kiállítás egyik eszei ér-
mőt nem — mint vasárnapi számunkban téve-
sen írjuk — Pawadr Gábor, hanem Pawadr
Sándor aradi kertész nyerte el.**

— **Folytatélagos sorrendje az Arad szabad
kir. város törvényhatósági bizottságának 1908. év
november hó 11-én d. u. 4 órákor tartandó rendes
havi közgyűlésében tárgyalás alá kerülő ügydarabok-
nak. A városi tanács előterjesztése az Helyspacher-
utca esaternázása iránt megtartott árlejtés eredmé-
nyének jóváhagyása tárgyában. A tanácsnak jelen-
tése a folyó évben készített aszfalt munkáknak át-
vétele s a törleztési tervnek megállapítása tárgyában.
Sperber Frigyes templomi énekkari karnagy kér-
vénye a templomi énekkar javadalmazásának 1200
koronával leendő felemelése iránt.**

— **Tulzsfolt raktár miatt elegáns női táskák
sopás bőrárak mélyen leszállított árban és minden-
nemű kókus lábtörők, fűrdő gyékények, parquetta
kefék és más háztartási árak, pipere és illatszerek
nagy választékban kaphatók Hegedűs Gyula kefe-,
pipere és illatszereüzletében; Arad, Andrássy tér 16.**
3411

— **Takarékoskodni és gyorsan tőkét gyű-
teni csak úgy lehet, ha nélkülözhető filléreinket
egy olyan pénzintézetnél helyezzük el,
ahol a postatakarékpénztári kamatnál jóval
magasabb betétkamatot kapunk; ezen célra
ajánljuk az Aradi Hitelbank- és Takarékpénz-
tár Részvénylártságot (Salacz-utca 6. szám.)
Ezen intézetnél takarékbetéteket a legkisebb
összegetől kezdve a legmagasabb összegig fo-
gadnak hat százalékos betétkamat ellenében. A
betéteket bármikor felmondás nélkül fizetik
vissza. Minden betevő egy-egy „Selfman”-féle
takarékosorsót kap ingyen.** 2711.

— **Perzsa szőnyegek.** Perzsa szőnyeg rak-
tár Am Szabadság tér 10. szám alatt megnyit.
Schwarz Zeigmond. 8198.

— **Likör aromák kitűnő likőrök előállításá-
sára; — háziilag — Vojtek és Weisnál.** 101

A kiváló bór- és lithiumos gyógyforrás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, közvérsenyél, cukor-
betegségnél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatás.
Természetes vasmentes savanyúvíz.

Kapható érvényviziterekedésben vagy a Szinye-Lipőczi
Salvator-forrás Vállalatnál Budapest, V. Rudolfparkpart 8.

1901

TORVÉNYKEZÉS.

§ Kártérítés a lovasut halottjait. Az aradi lovasut szeptember tizenkettedikén a Szabad egér és az Aestalos Sándor u'ca sarkán elgázolt egy Agoston Antalné nevű öreg asszonyt, akinek jobb lába fejét teljesen összezúzta, úgy hogy a szerencsétlen asszony néhány nap múlva belehalt sérülésébe. Most Scappanos Agoston, mint az elhalt asszony két kiskoru leányának, Agoston Franciskának és Etelkának törvényes gyámja keresetet adott be a közúti vasút részvénytársaság ellen tartásdíj megállapítása iránt azzal az indokolással, hogy anyjukban kenyérkeresőjüket vesztették. A kereset arra hivatkozik, hogy a szerencsétlenséget a lovasuti kocsis vigyázatlansága idézte elő, a közúti vasút pedig alkalmatlóságának ténykedéséért a törvény értelmében felelős.

§ Visszavont feljelentés. Megírtuk, hogy Stern M. A. rubakereskedő évekkal ezelőtti feljelentést tett utazója, Becski Herman ellen, aki kényszerűen koronát alkuszott tőle. Az ügynek időközben Grácba költözött, de ettől az aradi törvényszék megkeresésére a múlt héten letartóztatották. Most a károsult cég visszavonta a feljelentését, mire a törvényszék táviratiilag intézkedett Becski szabadonbocsátása iránt.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

A baromfi kiállítás nyertesei.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 9.

Ma délelőtti 10 órakor nyílt meg Aradon, az Orca-utcában levő Seidner-féle megtárban a baromfi kiállítás, amelyen nagy gazdagság és a baromfi tenyésztés magyarországi vezetői is megjelentek. A kiállítást Vádrhelyi József, az aradmegyei gazdasági egyesület elnöke nyitotta meg. A földművelésügyi minisztérium megbízásából megjelent Leidenfross Aurél dr. állategészségügyi felügyelő. Ott volt még Pókay Dezso kincstári jószágfelügyelő, Meisner Ernő és Beke Károly állattenyésztési felügyelők; továbbá Kemény és Keller gazdasági egyesületi titkárok. A bírálatot Pókai és Meisner végezték. Kiállítva volt közel 2000 baromfi és több mint 260 darab kelet. A legtöbbet a földművelési minisztérium vette meg köztenyésztési céljaira 3500 korona értékben. A kiállításra került baromfiak jobbára külföldi emdeni ludak, pekingeri kacskák és sárka orpington tyukok voltak. Három pénzdíj volt kitűzve a díjakat a következő sorrendben ítelték oda:

A ludakra így adták ki a díjakat: I. Rajka Lukács, Arad-Gáj. II. Liza János, Pécska. III. Tóth Salamon, Karcag. — A kacskákra: I. Tóth Béla honvédszázados, Arad. II. Kabát Mátyásné, Pécska. III. Rohás András, Pécska; orpingtonokra: I. Fay Károlyné, Menyháza, II. Donáth Andrásné, Pécska, III. Lollk János, Pécska.

Egyesületi elismerő díszlevelet kaptak: a libákra: Kelemen Andrásné és Gáborné, Bartók István és László, Pécska, Fekete Rókus, Pusztaszablon; a kacskákra: dr. Gyertyánfy Lászlóné, Gyér. Fekete Rókus, Donáth Andrásné, Verga Istvánné, ifjabb Gál Pál, Pécska, Tóth Béla honvédszázados Arad; orpingtonokra: László László, Lajosnyék, özv. Buchwald Otánné, Luksa. Szilágyi Sándorné, Koppély Géza és Mészáros János; plumi-tyukra: báró Duka Aladárné, Arad; bronzpulyka: Benedek Józsefné, Vajdahunyad.

Holnap folytatják a vásárt.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, november 9.

20 ezer mm. 10 fillérel olcsóbb.

Az árak 50 kilonként számítva:

	Déli zárlat	2 órai zárlat
Buza áprilásra	12.59—12.60	12.67—12.68
Tengeri majusra	7.46—7.47	7.48—7.49
Rozs áprilásra	10.48—10.49	10.57—10.58
Zab áprilásra	8.49—8.50	8.50—8.51
Buza 1909. októberre 10.74—10.75		10.80—10.81

Zárul 5 órakor:

Magyar hitelrészvény	737.75
Közúti vasút részvény	373.—

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— November 9. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammra felül súlyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammra terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammra felül súlyban — fillérig; fiatal közép páronként 250—320 kilogrammra terjedő súlyban 116—118 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammra terjedő súlyban 117—118 fillérig.

Szerbiai: Nehéz páronként 360 kilogrammra felül súlyban — fillérig; közép páronként 240—260 kilogrammra terjedő súlyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammra terjedő súlyban — fillérig.

Sertésfajták: November hó 5 napján volt készlet 28 938 darab, november 6. napján felhajtott 150 darab, november 6. napján alkálított 357 darab, november 7. napjára maradt készletben 28 731 darab.

A hibás sertés fajták iránt: nyugodt.

A lélegzés

sokkal könnyebb már az első néhány adag SCOTT-féle Emulsio után is és ez a megkönnyebbülés napról-napra növekedik.

Ezren és ezren tapasztalták ezt az utolsó 32 éven keresztül. Ép ily szembe-ötölő a javulás az általános egészséget illetően.

Ami Emulsio vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védelmet — a halászt — kérjük figyelembe venni.

Étvágy és álom

visszatér, s az emésztés javul. Próbálja meg és meg fog erről győződni. 5816

Egy eredeti üveg ára 2 korona 50 fillér. Kapható minden gyógytárban.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Amatőröknek. Felkérjük mindazon amatőr fényképezőket, akiknek valamely aktuális eseményről sikerült felvételeik vannak, sziveskedjenek azokat szerkesztőségünkbe beküldeni, az Aradi Közlöny hétfő napjára napjában való reprodukálás céljából.

Összes vidéki levelezőinknek. Sziveskedjenek a községükben található mindennemű állami hivatalok hivatalnokainak névsorát lehetőleg rögtönösen közölni velünk. Sziveskedjenek ezenkívül a községi elöljáróság névsorát, az ottani pénzügyi tiszti karát, egyesületek, kaszinók, szövetkezetek tisztikarát velünk közölni. A tanítók és lelkészek nevét, a postakézelt nevét, az iparvállalatok és tulajdonosok felsorolását szintén sürgősen kérjük.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Kedd, 1908. évi november hó 10-én:

A) bérlet. A) bérlet.

Sz. Bárdosy Ilona művésznő fellépésével:

Mignon.

Regényes opera 4 felvonásban. Gothe „Meister Vilmos tanuló éve” című regénye után írták: Carré és Barbicel. Fordította: Ormay Ferenc. Zenéjét szerzte: Thomas A.

SZEMÉLYEK:

Melster Vilmos Ferrari A.	Fridrich Jarno	Faludy K.
Lotharó Ladiszlay J.	Mignon	Polgar S.
Laertes Hunyady J.	Szolga	Wlassák V.
Philine Sz. Bárdosy I.		Pintye J.

Kedde este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Közkívánatra még három napig

Wilburn Wright repülőgépe. Szenzációs.

Műsor 1908. november hó 10-én kedden:

1. Elvesztett kutya. Bohózat. — 2. Gyermek a szünidőben. Életkép. — 3. A kalandor. Drama. — 4. A birkozó szamara. Kacagató. — 5. Szeressük az állatokat. Életkép. — 6. Boszorkánymester és a pillangó. Látványosság. (Színes.) — 7. Hüvelyk Matyi. Mese. — 8. Utazás Olaszországon keresztül. Látványosság. — 9. Wilburn Wright repülőgépe. Szenzációs.

Előadások: Este 6 órától 11 óráig.

Mindem előadás alatt katonaszena játszik. — Csakrész.

Az előadásokra bármikor be lehet menni.

Helyárak: I. hely 1 korona, II. hely 80 fillér, III. hely 60 fillér, IV. hely 40 fillér és V. hely 20 fillér

NYILTTÉR.

Avon hírszéllel szemben, hogy mi a most megtartott krisaethemum kiállításán bronz érmet nyertünk volna, képtelenek vagyunk kijelenteni, hogy az nem felel meg a valóságnak. Nem pedig azért, mert dacára annak, hogy cégünk Arad legrégibb és legismertebb kertész cége, ezen városunk falai között lefolyt versenyre még csak meghívást sem kaptunk s az egész dologról csak véletlenül az utolsó percekben szerezünk tudomást. Ami pedig a zöld dísznövényeket illeti, kijelentjük, hogy azt csak szivesség és kollégiálitásból adtuk a szegedieknek, hogy az általuk kiállított gyönyörű krisanthémumok annál jobban érvényesülhessenek. Ernyit sz igazság érdekében.

3518

Tisztelettel:

Scherhag testvérek.

Magy. kir. szab. osztálysorsjáték.

Mindenki tudja,

hogy a nálunk vásárolt 12698 sz. osztály-sorsjegyre a

600.000 koronás főnyereményt

fizettük ki készpénzben szerencsés vevőinknek.

Legközelebbi húzás már f. é. november 19. és 21.

Ajánljuk a következő

szerencseszámokat

4254. 8796. 12683. 34628. 53961. 65106. 91757. 91766. 4269. 13236.

Eredeti árak: Egy nyolcad K. 1.50, egy negyed K. 3.—, egy fél K. 6.—, egy egész K. 12.—

A fenti számok kizárólag csak nálunk kaphatók.

ARADI IPAR- ÉS NÉPBANK

Pénzváltóüzlete

Arad, Fehér Kereszt szálloda épület.

Telefon szám 100.

Mindaddig felülmúlhatatlan!

A Maager W.-féle

valódi tisztított

Csukamájolaj

Csak akkor valódi, ha a háromszögű üveg a csatolt szalaggal (sárga papíron vörös fekete nyomással) van ellátva.

(hatóságilag védett kiadásban.)

sárga üvegenként 2 kor. fehér " 3 kor.

Maager Vilmostól Bécs. 3276

1869. óta Ausztriába és Magyarországra általánosan bevezetve.

Tanárok és orvosok előszeretettel rendelik.

Kapható a legtöbb gyógyszerárban és drogueriarban

Főlerakat és szétküldés Ausztria-Magyarország részére:

W. MAAGER, WIEN,

III/3., Heumarkt 3.

Utazások törvényileg üdöztetnek.

Üzletszerzők

vagy más tisztességes egyének, kik ismeretségüknel fogva üzletszerzéssel akarnak foglalkozni, különféle igen jó cikkek terjesztésével havi 200—300 korona keresetre tehetnek szert. Hölgyek is jelentkezhetnek.

Czim a kiadóhivatalban. 3515

**Elzárható
kocsiszin,
továbbá
Benzin-pince
bérbe venni kerestetik.**

Bővebbet Rudas Samu bizományos irodájában Asztalos Sándor-utca 10. 3502

Írnok

kerestetik, ki a jegyzői teendőiben jártas, alulírottánál azonnal alkalmazást nyerhet.

Havi 50 korona fizetés, ágynemű és mosáson kívül teljes ellátás és szorgalmához képest mellékjövedelemben is részesül.

Jószáshely, 1908. november 9.

Karátsonyi,
körjegyző.

6448—1908. tkvi sz.

Árverési hirdetményi kivonat.

A világosi kir. bíróság mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a Viktória takaré- és hitelintézet r. t. és csatlakozó Rauchs-bauer Ferenc, Muska Gábor és Dr. Pop C. István végrehajthatóknak, Nagy Pável ösztentannai lakos végrehajtást szenvedő elleni végrehajtási ügyében 320 kor., 80 kor., 54 kor. 68 fill. és 100 kor. tőke és járulékal iránt az aradi kir. törvényszék, a világosi kir. járásbírósa területén lévő, Ösztentanna községben fekvő és az ösztentannai 1833. sz. tjkvben A. + 2. sor. 380 hrsz. a. beltelkes házra 908 koronában ezennel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte és hogy a fentebb megjelölt ingatlan az 1908 évi november hó 30-ik napjának d. e. 9 órájkor Ösztentanna községhezánál megtartandó nyilvános árverésen az utóajánlati összegben, vagyis 276. koronán alul eladatni nem fog.

Árverezni szándékozik tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át, vagyis 90 K. 80 fill. készpénzben, vagy az 1881. LX. t. c. 42. §-ában jelzett, árfolyammal számított és az 1881. évi november 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában jelzett óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A vevő köteles a bánatpénzt a vételár 10%-áig kiegyesíteni.

Kir. járásbírósa, mint telekkönyvi hatóság.

Világos, 1908. évi október 12.

Povolni,
kir. albró.

3519

6656—1908. tkv. szám.

Árverési hirdetményi kivonat.

A világosi kir. járásbírósa, mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy az aradi polgári takarékpénztár r. t. és a csatlakozó Braun Vilmos gyulai cég és Steiner Adolf aradi cég végrehajthatóknak, Petkucz Illés aradi lakos végrehajtást szenvedő elleni 570 kor. és 150 kor., 50 fill. és 57 korona 49 fill. tőkekövetelés és járulékal iránti ügyében az aradi kir. törvényszék, a világosi kir. járásbírósa területén lévő, Pankota községben fekvő, a pankotai 2099. sz. tjkvben A. I. 1. sor 523 hrsz. ház és beltelekre 890 koronában ezennel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte és hogy a fentebb megjelölt ingatlan az 1908 évi december 23 napján d. e. 9 órakor Pankota községhezánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított ár-n alul is eladatni fog.

Árverezni szándékozik tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át vagyis 89 koronát készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t. c. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek

a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Világos, 1908. évi október hó 25-én.

A kir. járásbírósa, mint tkvi hatóság.

Povolni,
kir. járásbíró.

3514

3442

Nemes, harszi

kanári madarakat,

éjjel-nappal éneklőket, 8, 10, 12, 14, 16, 20 korona árban szállítok.

Sándor Mihály,
Arad, Demeter-utca 68/a.

**Könyvkötészetünkben
egy ügyes fiu
tanulónak**

3 korona kezdőfizetéssel

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Permetező javítások elfogadtatnak

M. kir. szabadalmazott

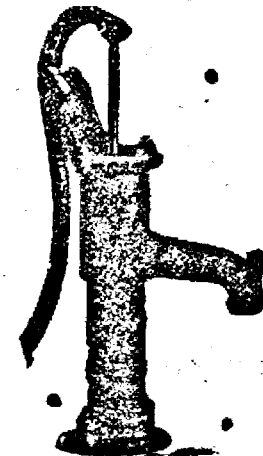
Borszivattyuk

és hozzá való legjobb minőségű gummi csövek legolcsóbb gyár-árakon.

A szivattyu hengerből a bor utcaig cseppig kifolyik, a szőlő magvak, héjak és egyéb tisztátalanságok azonnal továbbittatnak, száftai a szivattyu nem romlik és a bort nem ronthatja, a gépezet jó működéseért 3 évi jótállás, ingyen javítás

Tüzi fecskendők

Golyó szelepekkel. Körsegeknek legalkalmasabbak, mert homokos és sáros víz használatánál sem tagadják meg a szolgálatot, — a gép jó működéseért 3 évi jótállás (ingyen javítás), hozzá való országos egységű csavarok és a legjobb minőségű belül gummizott kendercsövek a legolcsóbb árban.

Kutak

a hozzávaló

csövekkel olcsóbbak és jobbak, mint bármely bel- vagy külföldi gyárban.

Hönig-Ottó

M. királyi szabadalmazott tüzi fecskendő és szivattyu készítő.

Arad, Rákóczi-utca 27 sz.

POROSZ KÖSZÉN

KOKSZ (PIRSZÉN)

blombázott zsákokban,

ROSTÁLT BÜKK-FASZÉN

házhöz szállítva legolcsóbban kapható

ALTMANN EDE-nél

Wesselényi- és Kiss Ernő-utca sarkán.

Telefon 46.

451

Telefon 46.

A hölgyek tudják legjobban, mily fontos a **szép üde arc**, mily hatalom és kincs az, mily előnyökben részesül egy szép nő.

Szépnek lenni azonban nagy feladat, nem elegendő, hogy valaki csinos, fess, megnyerő külsejű és kedves legyen, hanem a legfontosabb, hogy az arcbőre tiszta legyen.

A nők tudják ezt és azért igen nagy gondot fordítanak az arc bőr ápolására és a szépség emelésére.

A Földes-féle Margit-Creme

az egyedül való használat után eltávolított kitééseket, pattanásokat, szepiCsat, májfoltokat és az arcot hófehérré teszi.

A Földes-féle **MARGIT-CREME** páratlan és csodás arc-szépítő és a szépséget megőrző hatását mi sem bizonyítja fényesebben, mint azon körülmény, hogy a Wienben rendezett „Ausstellung für Moderne Gesundheits und Schönheits pflege“ nagy aranyérmét és diszoklevelet nyert.

A **MARGIT-CREME**, miként azt számos vegyvizsgálat igazolja, ment minden káros anyagtól és így az arcot bármily ideig használják is azt nemcsak nem ronthatja, hanem késő öreg korig ifju üdeségében tartja meg.

Készítte:

Földes Kelemen gyógyszerész Aradon.

Kapható az egész világon. Ár 1 korona.

281

Kiadó uri lakás.

Szabadság-tér 3. sz. ház II. emeletén **hat szoba**, előszoba, fürdőszoba, konyha, kamra és cselédszobából álló lakás kiadó.

A lakás teljesen renováltik, bérlet ez alkalommal való kívánságai a lehetőséghez képest figyelembe vétetnek.

Esetleg 3 udvariszobával a lakás megnagyobbitható. 3516

Bővebbet

Fodor és Reisinger mérnökök iradjájában.

Eladó házak és telkek.

1. Az aradi 1842. sz. éjében A. 1. sor sz. 1752. hrsz. a. felvett Süveg-tér 5. sz. ház, udvar és kert.

2. az 1843. sz. éjében A. 1. sor 1753. hrsz. a. felvett Süveg-tér 3. sz. ház, udvar és kert.

3. az 1843. sz. éjében A. 2. sor. 1784/b. hrsz. a. felvett Aranykéz-utcai úres telek.

4. az 1845. sz. éjében A. 1. sz. a. felvett Süveg-tér 2. sz. ház, udvar és kert.

5. az 1846. sz. éjében A. 1. sor 1756. sz. a. Aranykéz-utcai 1. sz. ház, udvar és kert

szabad kézből eladó.

Vanni szándékozók bővebb felvilágosításért

Vidakovits János

paszományos mesterhez, **Ujvidék**

Duna-utca forduljanak. 3497

Figyelmeztetés!

Az igazi Mack-téle

Kaiser Borax

mindig finom zinnoberveres dobozokban, fenti kivitelben kerül kereskedelembe. 1543-III.

Tessék figyelni a védjegyre!

Utánzatok,

melyek a közönség megtévesztésére alkalmasok, törvényileg üldözöttek, a mire úgy a fogyasztó közönséget, mint a kereskedőket figyelmeztetjük.

Egyedül készítő Ausztria Magyarországon

Gotlieb Voith, Wien III/1.

A ki jó

zamatot, igen finom Rumot akar készíteni, vegyen 30 fillérért egy üveg 271

Rumkivonatot.

Ebből a rajta levő utasítás szerint pár perc alatt 1 liter finom thea rumot készíthet

Kizárólagos raktár:

Földes Kelemen

gyógyszerésznél

4528 - 1908. pm.

Hirdetmény.

Arad sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 31080/690-1908. sz. határozata folytán közhírré teszem, hogy Arad sz. város III. választó kerületében megüresedett egy, és a IV. választó kerületében megüresedett két törvényhatósági bizottsági tagsági hely 1908. évi november hó 22-én tartandó választás útján fog betölteni, a választás helye a III. kerületben a Kapa-utcai finiskola, a IV. kerületben a Kossuth utcai finiskola.

Választási elnökök a III. kerületben Dr. Bogdán Virgil, helyettese Steigerwald Alajos, a IV. kerületben Lukácsy Lajos, helyettese Gutzjahn Mihály törvényhatósági bizottsági tagok.

A szavazás reggel 9 órakor kezdődik és délután 4 óráig megszakítás nélkül folyik és délután pontban 4 órakor beszüntetetik. A választandó törvényhatósági bizottsági tagok megbízatása 1910. év végéig terjed.

Arad, 1908. évi november 2.

Varjassy,
polgármester.

Használt ólom
megvételre kerestetik

Keresek sürgősen egy ácspallért,

a ki a német nyelvet szóban és írásban tökéletesen bírja. Kezdfizetés havonta 130 korona, lakás, fűtés és világítás.

Értekezhetni

Geiszler Miklósnál,
Maros-Ujváron. 3511

Nagymennyiségű plé-pánt és maculatura jutányos áron eladó.
Bővebbet a kiadóhivatalban.

Iskola szám 151.

Nagy könyvkötészet.

ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

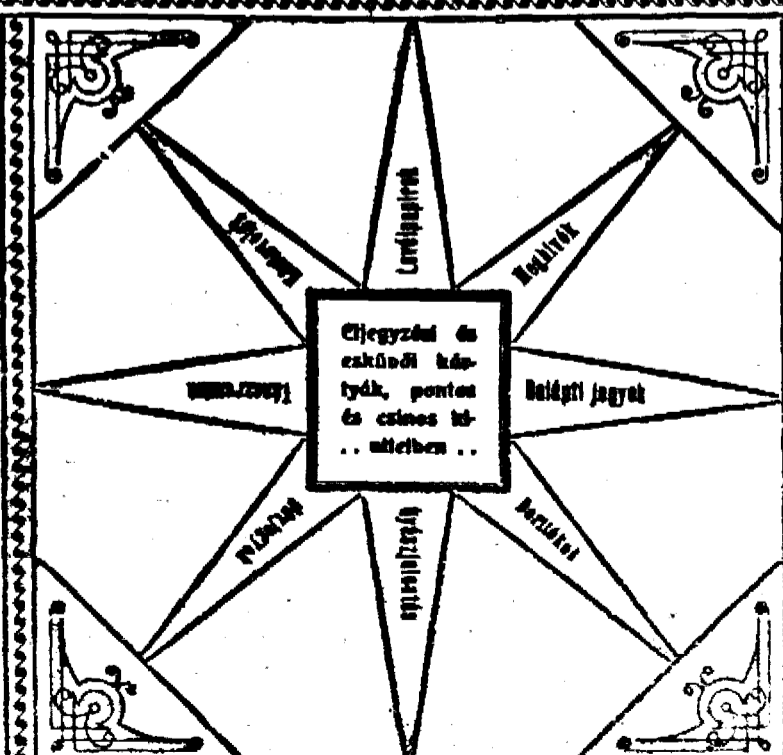
Bettföldm. öntőde.

KÖNYVNYOMDÁJA

ARADON, JÓZSEF FŐHERCEG-UT 22. SZ.

NYOMDÁJÁT

beli munkáinak gyorsan, pontosan és a legmodernebb technikával készültnek st.

Eljegyzés és esküvői képfestés, pontos és csinos képfestésben...

Aradi Közlöny

a legnagyobb és legterjedtebb vidéki politikai napilap.

ELFIZETÉSI ÁRA:

Helyben:
1 évre . . . 24 korona.
1 hónap . . . 2 korona.
Váltsón:
1 évre . . . 26 korona.
1 hónap . . . 2 kor. 40 f.
Cikkekért és levelekért külön díj.
Előfizetési tábla 151.

Valódi OROSZ ÉS CHINAI TEÁK.

Legfinomabb

1331

ANGOL RUMOK.

APRO HIRDETÉSEK.

A K i n e k

Ismerettség híján

háztartásra,
szelvényre,
szelvényezőre,
könyvelőre,
székre,
székra,
gazdatisztra,
székcsarra,
székcsellóra,
székcsarra.

külsőre,
gazdasszonyra
szakácsnőre,
szobaleányra,
házi- vagy,
irodaszolgára,
pénzbeszedőre
házmesterre,
stb.-re
vagy szükségére.

A K i

eladni kíván

autót,
autókat,
autó,
autókat,
autókat.

üzletet,
műhelyt,
lakást stb.,
vagy

A K i

mindenféle vétel vagy bérbevitel esél
jából keresni;

A K i

valamely állást betölténi kíván: legbizto-
sabbán ér csóit, ha az

„ARADI KÖZLÖNY”

mindenféle hirdetés

rovatait hirdeti.

Erkölyes úri lakás

az Erzsébet-köruton elköltözés miatt
kiadó. Azonnali átvételnél május
elszejéig árendemény. Bővebbet
a térparancsnokságnál Arad vár.
Telefon 50. 8528

Üzleti könyvek:

strazzák másolókönyvek stb. Irodai
kellékek, írószerek, levélpapírok és
üggyvédi nyomtatványok legkedve-
zőbb beszerzési forrása. Kerpel Izó
könyv- és papirkereskedése. Ugyan-
ott egy jó Meidinger-kályha eladó.
3161

Eladó

Boczkó-utca 10. számú emeletes
bérház, jó jövedelmező forgalmas
utcában, amortizációs kölcsönrel
átvehető. Előnyös feltételek mel-
let azonnal eladó. Müller Ferenc
tulajdonos.

Veszünk könyvtárakat,

egyes könyveket legmagasabb ára-
kon. Ingusz I és Fia könyvkeres-
kedése Arad, Weitzer János-utca.
Telefon Arad és Temesmegyei 517.
201

Szövet, barchet, ilannell

és mindenféle téli áruk
remek választékban

Hoffmann Sándor

eségnei 1881

Arad, Színház-épület.
Vidékra mintákat készséggel küldök.

Uj cipő raktár! Tartós munka!

Ha szép és tartós cipőt óhajt,
ugy forduljon bizalommal

Weisz Márton

uri- és női-cipészhez

Arad, Deák Ferenc-utca 4. szám,
ahol mindennemű saját készítésű
uri, női, és gyermek cipők allandóan
raktáron vannak s a lehető legjutá-
nyosabb árért beszerezhetők.

Megrendelések ugyanott a leg-
pontosabban készülnek.

Egy próba vásárlás, illetve ren-
delés mindenkit meg fog győzni
erről. 3316

Vidéki megrendelések gyorsan
eszközöztetnek

Olcsó árak! Pontos kiszolgálás!

Vöröskereszt Drogeria

Arad, Weitzer János-utca 2. sz.

— Városi és megyei telefon szám 455. —

Telefon 633.

FISCHER ÁRMİN

szobafestő és mázoló

Vörösmarthy-utca 3.

A legegyszerűbbtől a legdiszesebb
kivitelig elvállal munkákat ugy
helyben, mint vidéken. 1905

Női kalap divat szalon!

Van szerencsém a nagyérdemű hölgyközönség
b. tudomására hozni, hogy válogatott islések

modeljeim

az őszi és téli szezonra megérkeztek.

Dusan fölszerelt raktáram által abban a kel-
lemes helyzetben vagyok, hogy ugy a legkényesebb,
mint a legszerényebb igényeket ki tudom elégíteni.
Számos látogatásért eső 3281

Grünblatt Antónia

Arad, Szabadság-tér 11. I. em.

(a Glück huscsarnokkal egy házban.)

Gyászkalapok a legrovidebb idő alatt elkészülnek

Hatásában

Felülmulhatatlan

a kellemes ízű, friss Hajós féle

Csukamájolaj

Gyermekek és felnőttek által
egyaránt kedvelt; hatalmas táp-
anyagánál fogva az orvosok
előszeretettel rendelik.

Ára egy üvegnek 2 korona.

Dr. Graur Victor aradi fog-
orvos antisept. szájvizének és
fogporának egyedüli raktára.

Egy üveg szájviz 2 korona.

Egy doboz fogpor 1 korona.

Kapható a készítőnél:

241

HAJÓS ÁRPÁD gyógyszer-tárában

Arad, Andrássy-tér 22., megyeházzal szemben,
továbbá minden gyógyszer-tár, illatszerüzlet és drogeriában.

Köhögés,

Rekedtség

elnyálkásodás ellen elismert ki-
tűnő hatású szer a

„Tussinál“ cukorka

ára 60 fillér, és

„Tussinál“ thea

ára egy doboznak 50 fillér.

Legjobb fekete, le nem mosható

HAJFESTŐ

a Hajós-féle

MELOGEN.

Ára 2 korona.

Nagy és kisebb szőnyegek csekély szépséghibával rendkívül olcsón.

2 féle alsó lepedő

varrás nélkül már szegélyezve. Bőr erős minőség, szép fehér darabja 2 korona 80 f.
Továbbá tiszta céna fonából, rendkívül tartós, ugynevezett házi vászon darabja 3
korona 50 fillér.

2000 méter

egyféle mosott (madapolan) schiffon méterenként 34 krajcár — e minőség rendes
forgalmi ára 45 krajcár.

Rosenblüh H. és Társa

divatüzlet, Arad.

891

Nagy és kisebb szőnyegek csekély szövés hibával rendkívül olcsón.

— részvénytársaság könyvnyomdája.

Nyomtatott Kurzweil János és Társa budapesti festékgyárának festékével.

Nagy és kisebb szőnyegek csekély
szövés hibával rendkívül olcsón.

Alkalmi vételi!

Nagy és kisebb szőnyegek csekély
szövés hibával rendkívül olcsón.

Alkalmi vételi!